

Moleneind 8,
geschiedenis van een
boerderij op het
Uijleijnde te Baarschot

Moleneind 8,
geschiedenis van een
boerderij op het
Uijleijnde te Baarschot

Aize Kijlstra

Voor Ellen

Schrijver: Aize Kijlstra

Op de voorpagina: Koos en Mies Sluiters aan het steentjes bikken.

Coverontwerp: Aize Kijlstra

© Aize Kijlstra 2024

Email: aizekijlstra@gmail.com

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	8
2	Stamboom Jan Jacobs Beersmans.....	10
3	Het tijdperk Beersmans; brouwerij op het Uijleijnde (±1600-1761).....	11
4	Het tijdperk Pijnenburg, grootgrondbezitters (1761-1868).....	20
4.1	Grootgrondbezitters Pijnenburg verpachten de boerderij	20
4.2	Leemans en Verhoeven, pachters tussen ±1784-1820	22
4.3	Hendrik Wilborts pacht de boerderij tussen 1820 en 1835	22
5	Het tijdperk van Gorp (±1835-1962).....	23
5.1	Antonius Johannes Hubertus van Baar erft de boerderij.....	25
5.2	Martinus van Gorp koopt in 1868 de boerderij	29
5.3	Drie generaties van Gorp in één huis	33
5.4	Adriana haar stiefkinderen.....	38
5.4.1	Cornelis Gerardus (1866-1939).....	38
5.4.2	Johannes Martinus-I (1869-1876).....	38
5.4.3	Johanna Cornelia (1871-1955).....	38
5.4.4	Jacoba Helena (1872-1915).....	39
5.4.5	Maria Wilhelmina (Mina) (1874-1969).....	39
5.4.6	Johannes Martinus-II (1878-1962)	40
5.4.7	Hubertus (Bert) (1879-1970).....	40
5.5	Adriana haar zonen.....	41
5.5.1	Jan Francis (Frans) van Gorp (1885-1966).....	41
5.5.2	Martinus (Tinus) van Gorp (1884-1964).....	41
5.5.3	Petrus (Piet) van Gorp (1886-1959).....	42
5.5.4	Verdeling huis, land en inboedel weduwe van Gorp en zonen. ...	45
6	Het tijdperk Sluiters (1962-nu).....	48
6.1	Huur van de boerderij (1962-1969).....	48
6.2	Koos en Mies Sluiters-Rietveld kopen de boerderij (1969).....	55
6.3	Verbouwing 1969-1970.....	57
6.4	Verbouwing schuurtje in de jaren zeventig en 1980	64
6.5	De ruilverkaveling.....	65
6.6	Koos en Mies gaan permanent in Baarschot wonen	67
7	Dankwoord	71

1 Voorwoord

In de boerderij op het Moleneind 8 te Baarschot is een balk in de zoldering van de huidige keuken, waarop het jaartal 1601 staat. Het jaartal staat ondersteboven, waaruit blijkt dat het waarschijnlijk een hergebruikte balk is. Heeft er sinds 1600 al een boerderij gestaan, of misschien al wel eerder en is deze afgebroken en zijn de balken opnieuw gebruikt?

Wie hebben er allemaal op deze plek gewoond en wat deden de bewoners er zoal? Dit en vele andere vragen heb ik proberen uit te zoeken en komen in dit boekwerk aan de orde.

Hieronder zal ik aangeven hoe ik hiervoor te werk ben gegaan. Allereerst heb ik enorm kunnen profiteren van de gegevens die verzameld zijn door de “Stichting Erfgoed Diessen”. Deze vereniging is begonnen met het verzamelen van foto’s en heeft vanaf 1993 een grote serie boekjes gemaakt onder de naam “Hers en geens dur Diessen”. Het verhaal van Jan Helvoirt over de bierbrouwerijen in Baarschot geeft een goed inzicht over de eerste bierbrouwerij van Baarschot die op de locatie van onze huidige boerderij stond en die door de familie Beersmans beheerd werd. Het verhaal begint rond 1600 en dankzij intensief speurwerk heb ik de meeste daaropvolgende schakels wel gevonden.

Omdat de eerste kadasterkaarten uit 1832, die voor de regio Midden-Brabant gedigitaliseerd zijn kun je precies zien wie destijds eigenaar van een boerderij of perceel was (<https://hisgis.nl/projecten/noord-brabant/>).

Op de website van het Brabants Historisch Centrum heb ik gedetailleerde kaarten van de omgeving van onze boerderij gevonden:

(<http://www.bhic.nl/onderzoeken/kaarten>

(Zoek in “alle velden” op “MIN10037C03 Minuutplan Diessen Sectie C Blad 3”).

Andere topografische kaarten heb ik gedownload van de website: <https://www.topotijdreis.nl/>.

De bewoners van het Moleneind 8 en naaste omgeving heb ik kunnen achterhalen via de registers van het regionaal Tilburgs archief:

(<https://www.regionaalarchieftilburg.nl/zoek-een-persoon/persons>) of via het nationale open archief (<https://www.openarch.nl/?lang=nl>). Het Tilburgs

archief heeft ook de repertoires en minuutakten van de plaatselijke notarissen gescand en online toegankelijk gemaakt. Door het ontbreken van gedigitaliseerde registers is het zoeken vaak monnikenwerk. Het Tilburgs archief heeft ook diverse achttiende en negentiende -eeuws dorpsarchieven voor mij gescand en op hun website geopenbaard.

Vanaf 1840 werden voor de gemeente Diessen per huis alle gegevens van de bewoners in bevolkingsregisters bijgehouden. Van elk gezin werd de naam en geboortedatum, beroep en geloof met de hand opgeschreven. Bij geboorte, overlijden of verhuizing werden de gegevens aangepast of doorgestreept. De wijken van de gemeente Diessen werden met letters aangegeven en de huizen met een doorlopend nummer. De nummering volgde zo'n beetje de route die de gemeenteambtenaar liep. Baarschot had de letter C en pas in 1955 werd gebruikgemaakt van straatnamen. Als er huizen verdwenen of bijkwamen werden de nummers aangepast. Dit bemoeilijkt het zoeken enorm.

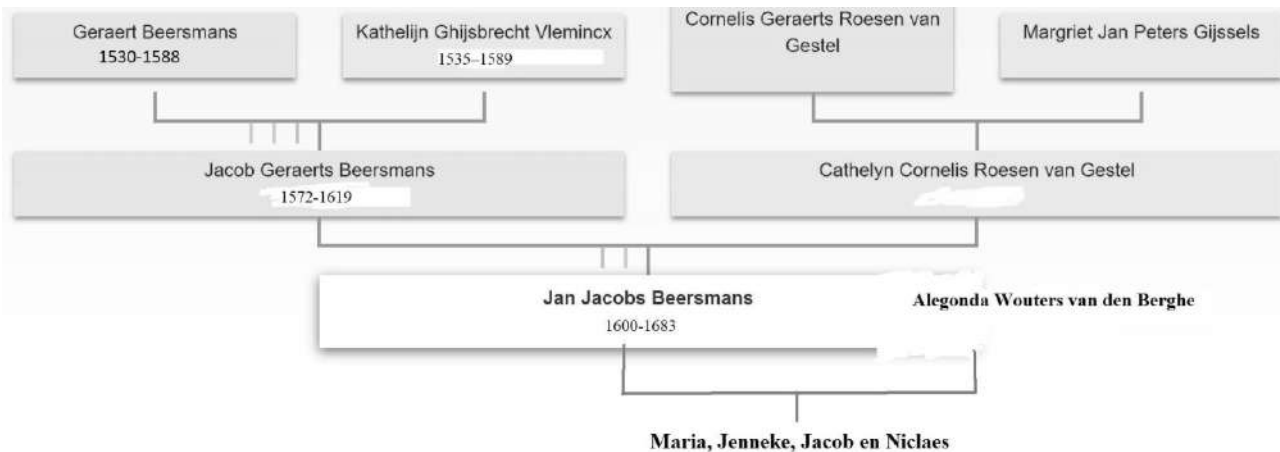
Alle bevolkingsregisters van de gemeente Diessen zijn door vrijwilligers gedigitaliseerd, die je simpel kunt downloaden. De resolutie van de scans is uitstekend waardoor je ze heel goed kunt lezen/ontcijferen. Ook kun je via dit archief geboorte, huwelijks en overlijdensaktes bekijken. Voor de zogenaamde memories van successie heb ik dearchieven van het BHIC geraadpleegd (<http://www.bhic.nl/onderzoeken/stamboom>).

Stamboomonderzoek heb ik gedaan via de Nederlandstalige versie van de website van het Israëliische bedrijf MyHeritage, dat een online platform is voor genealogie.

Advertenties over veilingen of andere verkopen heb ik opgezocht in oude kranten via de "Delpher" website <https://www.delpher.nl/> met bijvoorbeeld de zoekwoorden Gorp prox Diessen, of allerlei andere combinaties.

Bouwjaar van een huis, zoals die door de gemeente gehanteerd wordt heb ik verkregen via de website van het BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) <https://bagviewer.kadaster.nl/>. Hier zitten echter vaak fouten in.

2 Stamboom Jan Jacobs Beersmans

3 Het tijdperk Beersmans; brouwerij op het Uijleijnde (±1600-1761)

Op het huidige Moleneind 8 was in de zestiende eeuw een klein gehucht dat destijds Uijleijnde genoemd werd. Uijl, ule of oel betekende de overgang van het beekdal van de Reusel naar de woeste heidegronden. De naam Uijleijnde komt voor op een lijst brouwerijen in Diessen uit 1687 en later ook nog in diverse overdracht aktes uit de achttiende eeuw. De naam Uijleijnde is een zogenaamd toponiem (eigenaam van een geografische entiteit) en viel onder het gehucht Baarschot.

Het Uijleijnde lag aan de westelijke oever van de zogenaamde “stroom” en honderd meter ten noorden van een watermolen, die er al sinds de middeleeuwen stond. Ten noorden en westen van het huis was het woeste heidegrond.

Amateur dorps-historicus, Jan van Helvoirt noemt Jacob Geraerts Beersmans (±1572-1619) als bewoner van de plek van het huidige Moleneind 8. Deze Jacob, die timmerman was, trouwde rond het jaar 1600 met dorpsgenootje Cathalijn Cornelis Roosen Van Gestel. Cathalijn was geboren op het naastgelegen Gijseleind. Zou Jacob hier een nieuw huis gebouwd hebben en in de balk van de schouw het jaartal 1601 gekerfd hebben en is dit de balk die we in de keuken van onze huidige boerderij hebben teruggevonden?

Jacob en Cathalijne kregen hier vier kinderen: Maeijken, Jan, Cornelis en Gerardus. Zijn schoonzus Catherina was getrouwd met de Diessense bierbrouwer Willem Adriaen van der Linden en mogelijk heeft die ze overgehaald om ook op het huidige Moleneind 8 te gaan bierbrouwen. De familie Beersmans had intussen ook een boerderij en brouwerij nabij de huidige Baarschotsestraat gekocht, genaamd de Teehoven en gelegen achter de plek wat nu bekend is als het restaurant de “Oude Brouwerij”. In een klein gehucht als Baarschot waren volgens van Helvoirt dus in de zeventiende eeuw maar liefst twee bierbrouwerijen, waarvan die op het Uijleinde de oudste was.

Nadat Jacob Geraerts in 1619 was overleden verdeelde zijn echtgenote Cathalijn in 1634 de erfenis onder haar vier kinderen. Cornelis en Gerardus krijgen de boerderij/brouwerij op de Teehoven en Jan Jacobs krijgt de boerderij/brouwerij op het Uijleijnde. Wat dochter Maeijken uit de erfenis

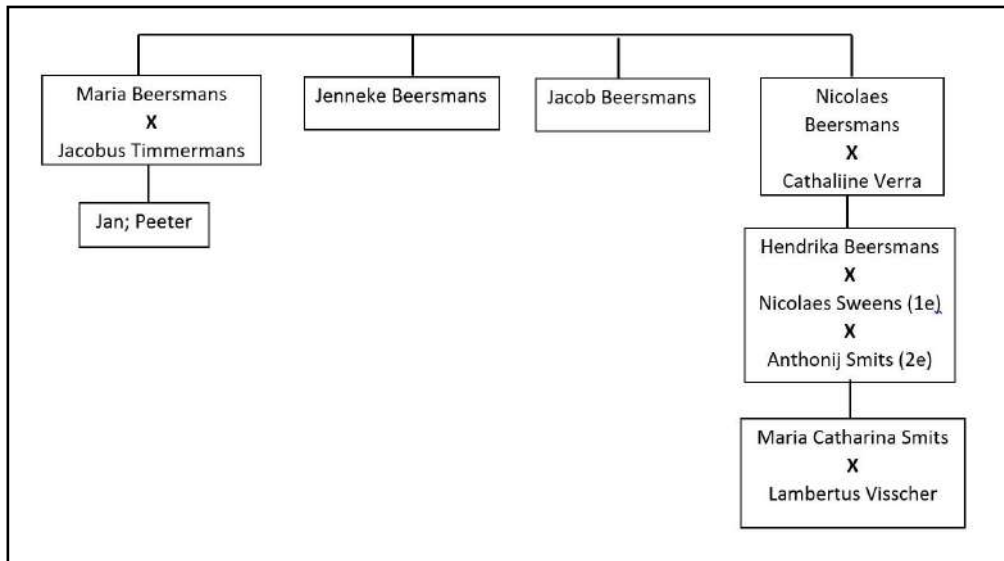
krijgt heb ik niet verder uitgezocht. Maeijken Jacobs Beersmans (1590-1671) trouwde met Anthonis Lamberts Moonen (1587-1663). Haar kleinzoon Cornelis Adriaen Moonen (1662-1723; bron: Geerts Website), komen we later in het verhaal weer tegen.

Jan Jacobs Beersmans bleef niet op het Uijleijnde, maar kocht op een andere plek in Baarschot een boerderij en trouwde met Alegonda Wouters van den Berghe. Zij kregen vier kinderen (Maria, Jenneke, Jacob en Niclaes). Jan Jacobs Beersmans (1600-1683) was een voornaam man in de omgeving en hij was onder andere één van de schepenen van de heerlijkheid Hilvarenbeek, waaronder ook Diessen resulteerde. De boerderij aan het Uijleijnde werd intussen verpacht.

Naast het huis van de familie Beersmans stond er op het Uijleijnde ook nog een andere boerderij. Dankzij de belastingen is goed te achterhalen wie waar woonde en wie de eigenaar was. In de zeventiende eeuw moesten gebruikers van landerijen belasting betalen over de opbrengsten van hun percelen. Een en ander werd bijgehouden in zogenaamde verpondingskohieren. Uit het overzicht van het jaar 1681 worden op hetzelfde adres op het Uijleijnde, Jan Cools en Jan Wilborts genoemd. Deze kohieren werden pas na enige tijd na afloop van het desbetreffende jaar opgesteld en veranderingen qua actuele eigendom situatie werden nauwkeurig bijgehouden.

Bij Jan Wilborts wordt in het kohier vermeld dat hij de boerderij huurt van Jan Jacobs Beersmans, waaruit blijkt dat dit het oorspronkelijke huis van de familie Beersmans is. Het gaat om een huis met "*aengelaegh*" (oppervlak: 6 lopen en 26 roede), een perceel land in de Braech (de Braken: 1 lopen) en een "*groes*" aan het huis (3 lopen, 16 roede). Jan Wilborts moet over dit jaar zes gulden en 5 stuivers betalen. De bierbrouwerij op het Uijleijnde wordt niet genoemd in dit verpondingsregister. Misschien was het wel in een apart gebouw gehuisvest?

De andere boerderij was eigendom van de kinderen van Jan Cools die er met zijn vrouw Cathalijna Hendrick Willems woonde. Volgens het verpondingskohier uit 1681 ging het om een huis, hof en "*aengelaegh*" (5 lopen, 8 roede) en een "*groes*" nabij het huis (5 lopen). Ook zij moesten net als hun buurman Jan Wilborts zes guldens en vijf stuivers belasting betalen. Jan Cools overleed in december 1680 en de boerderij werd in 1682 tijdens een veiling door Jan Jacobs Beersmans voor 202 gulden afgemijnd. Hiermee was de familie Beersmans dus eigenaar van beide huizen op het Uijleijnde.

De vier kinderen van Jan Jacobs Beersmans (1600-1683)

Toen Jan Jacobs Beersmans in 1683 overleed kregen zijn kinderen Maria, Jenneke, Jacob en Niclaes elk een kwart van de erfenis die uit diverse boerderijen bestond, waaronder die op het Uijleijnde. Maria trouwde met Jacob Timmermans en Niclaes trouwde met Cathalijne Verra. Niclaes was een rijk man en was één van de schepenen van Hilvarenbeek en we komen hem in allerlei aktes over grondaankopen en leningen tegen. Niclaes zijn enige dochter, Hendrina was eerst getrouwd met Nicolaes Sweens en hertrouwde later met Anthony Smits.

Twee van Jan Jacobs Beersmans zijn kinderen, Jacob en Jenneke, bleven ongehuwd en trokken samen met elkaar op. Mogelijk gingen ze in de voormalige boerderij van Jan Cools op het Uijleijnde wonen en runden daar de bierbrouwerij. Hun buurman en pachter was Jan Wilborts. Een zoon van deze Wilborts zou later bij de Schepenbank getuigen over een voorval dat hij in het huis van Jacob en Jenneke gezien zou hebben over het aangaan van een schuld.

De brouwerij van Jacob en Jenneke wordt vermeld op een lijst uit 1687 over de brouwerijen in de parochie Diessen, waarin stond dat Jacob Jansen Beersmans op het Uijleijnde, 4 ton (vaten) bier met een ketel van 8 aam produceerde. Zijn neef Jacob Cornelis Beersmans maakt in de andere brouwerij van Baarschot 4½ ton bier. Enkele jaren later verhuren Jenneke en Jacob de brouwerij aan hun neef Jan Timmermans (zoon van Maria Jans Beersmans en Jacob Timmermans).

De huurovereenkomst uit 1694 meldt: *“Voorwaerde ende conditie op de welcke Jacob Beersmans met Jenneke Beersmans verhuert te hebben aen Joan Timmermans tot Middelberse seckere hunne brouhuys mette brouwerij”*.

Tijdens de Spaanse successieoorlog (1702-1714) trokken Franse troepen vanuit België de Zuidelijke Nederlanden in en lieten een spoor van vernielingen achter. Helaas bleef het Uijleijnde niet gespaard. In 1702 terroriseerde een Franse legerbende de omgeving van Hilvarenbeek en Diessen. Bij Jacob werd voor 480 gulden verteerd: *“eerstelijck op den 10 augusty ten huysse voorschreven door een vijantlijkcke troupe in eeten ende drincken”*. Bij zijn zuster Jenneke en haar dienstbode veroorzaakten de Franse militairen een schadepost van 500 gulden. Zij miste *“kooper en tin, peertgetuigh, bedde, huysraedt, gelt, speck en vlees”*. Uit het feit dat Jacob en Jenneke apart vermeld worden zou je kunnen opmaken dat ze elk hun eigen plek hadden op het Uijleijnde. Of dit in twee huizen was of dat ze al samen onder één dak woonden wordt duidelijk als hun bezittingen na hun overlijden beschreven worden. Hieruit blijkt dat het nog maar om één huis gaat. Wat er in de tussentijd met de andere boerderij is gebeurd heb ik nog niet terug kunnen vinden. Mogelijk was het ongeschikt als woning en werd het gebouw verder als schuur gebruikt.

Jenneke overlijdt in 1713 en Jacob in 1715. Jacob erft Jenneke haar bezittingen en is dan voor de helft eigenaar van de nog onverdeelde boedel van hun vader Jan Jacob Beersmans. Aangezien er bij een erfenis tussen broer en zus belasting moest worden betaald werd er een akte opgemaakt waarin de bezittingen van de overledene nauwkeurig werd beschreven en getaxeerd. Op het Uijleijnde wordt slechts één boerderij genoemd. Hieronder volgt de beschrijving.

“een aenstede met huysinge daer opstaende, staende en liggende tot Baeschot, voorts genaemt het Uijl Eijndt, soo groes als lant groot ontrent acht lop aldaer de gemeene stroom oist Cornelis Adriaen Moonen suijt, voorts rontsomme inde heij, getaxeert boven den lasten op twee en twintighthien stuivers dito 22:10:0”

In een eerder deel van de taxatie van de boerderij op het Uijleijnde wordt beschreven dat de boerderij jaarlijks belast is met *“12 lopen reductie rogge”* en dat er ook nog eens drie gulden per jaar betaald moest worden aan de heilige geest van Diessen. Met inachtneming van deze lasten werd het vierde deel van de bezittingen van Jenneke getaxeerd op 22 gulden en tien stuivers.

Aangezien er in die tijd nog geen sprake was van kadastrale nummers werd ieder huis en perceel grond beschreven aan de hand van de ligging ten opzichte

van de eigendommen van de buren of andere omgevingskenmerken. Bij onze boerderij werd dus vermeld dat de beek ten oosten (*gemeene stroom oist*) van het huis lag en dat de molenaar Cornelis Adriaen Moonen de buurman aan de zuidzijde was. Verder werd de boerderij omgeven door hei (*rontsomme inde heij*).

Van de vier kinderen van Jan Jacobs Beersmans is Jacob degene die het oudste is geworden en met zijn overlijden in 1715 komt er een eind aan de mannelijke lijn van deze tak van de familie Beersmans. Als zijn nalatenschap wordt getaxeerd blijkt het te bestaan uit de helft van de onverdeelde boedel van zijn vader Jan Jacobs Beersmans. Zijn erfenis gaat deels naar Anthony Smits, die met Jacob zijn nichtje Hendrina Niclaes Beersmans (1692-1767) was getrouwd en deels naar de kinderen van zijn overleden zuster Maria Beersmans (getrouwd met Jacob Timmermans). Tijdens de verdeling van de erfenis krijgen de neven Peter en Jan Timmermans de boerderij aan het Uijleijnde inclusief diverse percelen land toebedeeld. In de akte wordt dit deel als volgt beschreven: *“huisinge hof en landerijen daer aen gelegen soo groes als lant ter plaetse genaemt het Uijleijnde groot tesamen 8 lopen”*. De landerijen die er bij horen zijn de *“Snoecxhoff, Keijzersbeemd, Kroppen, Vloeyken, Molshoeven, Gerstacker, Kamkens, Groenewegh, de Braeck, Cathschut en Kelderick”*. Ook worden er nog diverse schuldbrieven verdeeld.

De neven Timmermans verdelen volgens dezelfde akte uit 1717 ook nog eens onderling de erfenis waarbij Peter Jacob Timmermans de boerderij en het land bij het Uijleijnde krijgt. Hij was getrouwd met Maria van de Strickgoir en het is niet precies duidelijk wat ze met de boerderij op het Uijleijnde doen.

Er is later nog veel gedoe over de schulden die onderdeel uitmaakten van de erfenis van Jacob Beersmans. Zo roept Anthony Smits in 1717 nog getuigen op over een ruzie omtrent een oude schuld (zie hieronder). (Bron: <https://www.vandunstamboom.nl/oudezaken1.html>).

Plaats: Diessen

Soort akte: attestatie

Personen: Verschenen voor Jacobus de Bosson en Jacobus van Andel schepenen van Hilvarenbeek, Wilbort Jansen oud ca 38 jaar jongman en Jan van Dun oud ca 67 jaar beide geboren en inwoners van Diessen. Welke verklaren op verzoek van Anthonij Smits dat de eerste attestant toen hij 8 a 9 jaar oud was heeft gewoond eerst als schaareshoeder en later als labeurknecht bij Jacob en Jenneken Beersmans in Baarschot, waar hij 13 a 14 jaar heeft gewoond. Waar hij heeft

gezien in de keuken Nicolaes Cornelis van Diessen en Wouter Adriaens van Gils. betrefd een schuld (datum: 7-12-1717).

Deze akte is later door historici verkeerd geïnterpreteerd. Men las erin dat Anthony Smits als schaareshoeder en later als knecht bij Jacob en Jenneke Beersmans had gewoond, maar het betreft hier Wilbort Jansen, waarschijnlijk een zoon van de pachter van hun boerderij aan het Uijleijnde, Jan Wilborts. Anthony Smits kwam van een voorname familie en zijn grootvader, ook Anthony Smits genaamd was gemachtigd om het brouwen en tappen van bier te controleren. Het is dus niet aannemelijk dat hij knecht of schaareshoeder was.

Met de inkomsten uit de erfenis van Jacob Jans Beersmans herbouwt Anthony Smits in 1717 de brouwerij van de familie Beersmans in het dorp Baarschot, op de plek die nu bekend is als het restaurant de "Oude Brouwerij". Anthonij overlijdt in 1744 in Turnhout waarna zijn bezittingen overgaan op zijn weduwe Hendrina, die dan nog in Baarschot woont. De boerderij aan het Uijleijnde wordt niet genoemd in de akte en was zoals hierboven beschreven al in bezit gekomen van de zoon Peter van Maria Timmermans (geboren Beersmans).

Wat Peter Timmermans precies met de boerderij op het Uijleijnde deed heb ik niet kunnen achterhalen. De boerderij komt weer in beeld bij de afhandeling van de erfenis van Cornelis Adriaan Moonen in 1727, waaruit blijkt dat hij ergens in de afgelopen tien jaren eigenaar is geworden van onze boerderij. Cornelis Moonen (1662-1723) was de kleinzoon van de eerdergenoemde Maeijken Jacobs Geraert Beersmans, die getrouwd was met de wagenmaker Anthonis Lamberts Moonen. Hun zoon Adrianus Antoniusz Lamberts Moonen is ook wagenmaker en wordt later burgemeester van Diessen. Het is een vermogende familie en Cornelis Adriaen Moonen was sinds 1683 molenaar op de Achterste Molen in Baarschot. Cornelis was ook "*setter der verpondinge beede over den dorpe van Diessen*". Dit betekende dat hij de waarde van de opbrengsten van de landerijen in Diessen moest vaststellen voor de gemeentelijke belastingen.

Het uitoefenen van de functie als "setter" was aan het begin van de achttiende eeuw door recente plunderingen, ziekte bij het vee, en langdurige droogte een lastige klus in Diessen. Hieronder volgt een relaas hierover dat ik aantrof bij aantekeningen over Cornelis Adriaen Moonen in de kwartierstaat van Annemarie Koster.

“in 1722 zijn de ingesetenen en nabueren, inden laasten oorloghe, soo met inquantieringe van militie, soo wel van slants, als vijantlijcke volckeren mitsgaders doortochte van de zelve, uittering van staats als vijantlijcke partijen, ziekte en sterfte onder t runtvae, als onder de inwoonders, hagelslag opt' gewas te velde als swaare drooghte d'anno 1719, en eijndelijck alnogh dan goeden coop, onder het graen, als boter, en onder het vea (-.-) in soodaniga desolatan en armoedige staat vervallen, dat haer onmogelijck is, van langer te connen bastaen, met ledighliggende erven, welcke ongecultiveert blijven liggen”

Cornelis zijn dochter, Maria Cornelis Moonen (1687-1724) trouwt op 22 januari 1713 met de in België geboren Jan Vromans (1689-1759). De naam Jan Vromans kwam ik op het spoor op een lijst van bewoners van het gehucht Baarschot uit 1751, waar hij als bewoner van onze boerderij met nummer Baarschot-29 wordt beschreven. Zijn kinderen worden hierin genoemd als eigenaren van het huis.

Toen Jan Vromans en Maria Moonen trouwden, woonden Jenneke en Jacob Beersmans mogelijk al niet meer op het Uijleijnde en het zou goed kunnen dat Jan en Maria direct na hun huwelijk op onze boerderij zijn gaan wonen, die ze eerst huurden en die later door haar vader gekocht werd van Peter Timmermans. Jenneke Beersmans overleed in februari 1713 en mogelijk woonde haar broer Jacob Beersmans bij zijn nicht Hendrina Beersmans en haar echtgenoot Anthony Smits. Een en ander is natuurlijk zeer speculatief en wordt bemoeilijkt omdat er in die tijd geen bevolkingsregisters werden bijgehouden.

Jan Vromans en Maria Moonen krijgen samen vier kinderen: Wouter (1713-?), Elisabetha (1714-1748), Helena (1716-1762) en Cornelis (1718-1788). Jan Vromans zijn schoonvader Cornelis overlijdt in 1723 en Jan neemt dan de taken als “setter” van zijn schoonvader over.

Het daaropvolgende jaar was wederom een rampjaar. Ten eerste sterft Jan zijn vrouw Maria in dat jaar maar ook zijn taken als “setter” zijn moeilijk vanwege een koude winter, droogte, misoogsten en ziekte bij het vee. Op Geerts website (My Heritage Online) worden de volgende details vermeld uit het jaar 1724:

Alle 'graenen zoals koorn, haver, gerst, erten, boonen, vlas, saet en alle de weijde en beemden soo zijn bevroren, dat daer geen vruchten ofte seer weijnigh sijn gewassen en door de groote drooghten de weijen en beemden verder soo zijn bedorven, dat de meeste gedeelte van het vee haeren cost moeten gaan soecken opde vroente en heijde soo dat het geschapen staet en in het gemoet siet, dat inden winter veel menschen en beesten van honger ende armoede sullen vergaan'.

Door verlies van 2187 lopen lands derft Diessen aan verpondingsgelden 1366 gulden en 408 gulden koningsbede.

De erfenis van Cornelis Adriaen Moonen, die in 1723 was gestorven, wordt pas in 1727 afgehandeld. Daaruit blijkt, zoals eerder al genoemd, dat de boerderij op het Uijleijnde zijn bezit was. Wanneer hij dit precies in zijn bezit kreeg heb ik niet kunnen achterhalen. Bij de verdeling van de erfenis blijkt dat de kinderen van Jan Vromans en Maria Moonen de helft van de boerderij op het Uijleijnde van hun opa erven. De naam Uijleijnde wordt in deze akte niet genoemd en het huis wordt als volgt beschreven: *“een aensteede met huijsing schuren schop daar op staande en hof, saeij en weijlandt daar toe behoorende, gestaen ende gelegen tot Diessen op den gehuchte van Baesschoth groot int geheel ontrent zeven en een half lop aldaar den stroom oost een gemeene wegh suijt, de erfgenamen philip van rijthoven west, de erfgenamen jan jacobs beersmans noort”*. In de akte worden verder nog diverse percelen land genoemd rondom de boerderij. Toponiemen van de percelen grond die bij de boerderij horen zijn onder andere de Lange Akker, de hoge Akker, voorste en achterste Braken, den Jaenen Dries, de Katschutte, de lagere Katschutte, de Lange Gracht, het Diessens Veldeken en de Aa Beemd.

De andere helft van de boerderij komt toe aan Maria van den Nieuwenhuijsen, de weduwe van Philip Moonen, zwager van Jan Vromans. Tijdens de verdeling van de erfenis neemt Jan Vromans deze helft van de boerderij en land op het Uijleijnde over van Maria van den Nieuwenhuijsen. Daarvoor leent hij van zijn andere zwager, Cornelis Moonen (junior) een bedrag van 300 gulden. De boerderij was vanaf dat moment gezamenlijk eigendom van Jan Vromans en zijn vier kinderen.

Nadat Jan Vromans zijn eerste vrouw Maria Moonen in 1724 overleed, trouwt hij in 1725 met Maria de Mesmaecker. Maria was eerder getrouwd met Gerard van Overbeek. Zij krijgen geen kinderen en nadat Maria in 1742 overleed hertrouwt Jan Vromans in 1747 voor de derde keer met een vrouw die Maria heet. Deze echtgenote heet Maria van der Sande (1719-1786) en zij krijgen samen een jaar later een zoon, Petrus.

De boerderij waar ze in woonden en werkten was, zoals al eerder vermeld, voor de helft het eigendom van de kinderen uit zijn eerste huwelijk met Maria Moonen. In 1753 neemt Jan Vroomans het halve eigendom in de boerderij over van zijn kinderen (Wouter, Cornelis, Helena). Zijn dochter Elisabetha en haar man Wilbort Willems waren intussen al overleden en een deel van de

opbrengst ging naar hun (nog onmondige) kinderen. Eén van hun zonen, Cornelius Willems (1745-1795) vertrok later naar een mennonieten kolonie in Polen en van daaruit ging hij met zijn gezin verder naar de Chortitza kolonie bij Neuendorf in de Oekraïne (nu bekend als Shirokoye, district Zaporizhia) (bron Kearsley Web Site, Heritage Online). Cornelius overleed daar in 1795 en zijn dochters trouwden en bleven er wonen.

Er lagen in die tijd meerdere bruggen over de Reusel, die destijds nog “den stroom” of “Aa” werd genoemd. Eén van de bruggen lag even ten noordoosten van het Uijleijnde en kwam uit ten zuiden van de boerderij op het huidige Gijsselstraat 4. In de zomer van 1752 stortte deze brug in en de gezamenlijke bureu, vertegenwoordigd door Jan Vromans oud ca 60 jaar, Jan Philip van Rijthoven oud ca 50 jaar, Jan Peter van Rijthoven oud ca 40 jaar, Jan de Brouwer oud ca 45 jaar, en Jan Vingerhoets oud ca 36 jaar, stappen eind augustus naar de Schepenen van Hilvarenbeek om dit te melden. Hoe dit verder afliep is niet duidelijk maar op oude kaarten is deze brug nog lange tijd ingetekend.

Jan Vromans blijft tot zijn dood in 1759 op de boerderij wonen. Na zijn overlijden verkoopt zijn weduwe, Maria van de Sande, op tien augustus 1761 de boerderij aan Arnoldus Pijnenburg uit Hilvarenbeek. In de akte worden genoemd: een huis, stal, schuur, schaapskooi, bakhuis en diverse percelen grond. Met nog uitstaande schulden en lasten die voor rekening van de koper kwamen was het aankoopbedrag in totaal 961 gulden. Hierover moest ook nog eens de zogenaamde veertigste penning (2,5% overdrachtsbelasting) over betaald worden à raison van 24 gulden. Deze verkoop betekende het einde van de periode Beersmans als eigenaren van onze boerderij aan het Uijleijnde.

Het is niet duidelijk wie dan de pacht van de boerderij overneemt. Misschien mag Maria er nog een tijd blijven wonen. Zij overlijdt in 1786 te Tilburg.

4 Het tijdperk Pijnenburg, grootgrondbezitters (1761-1868)

4.1 Grootgrondbezitters Pijnenburg verpachten de boerderij

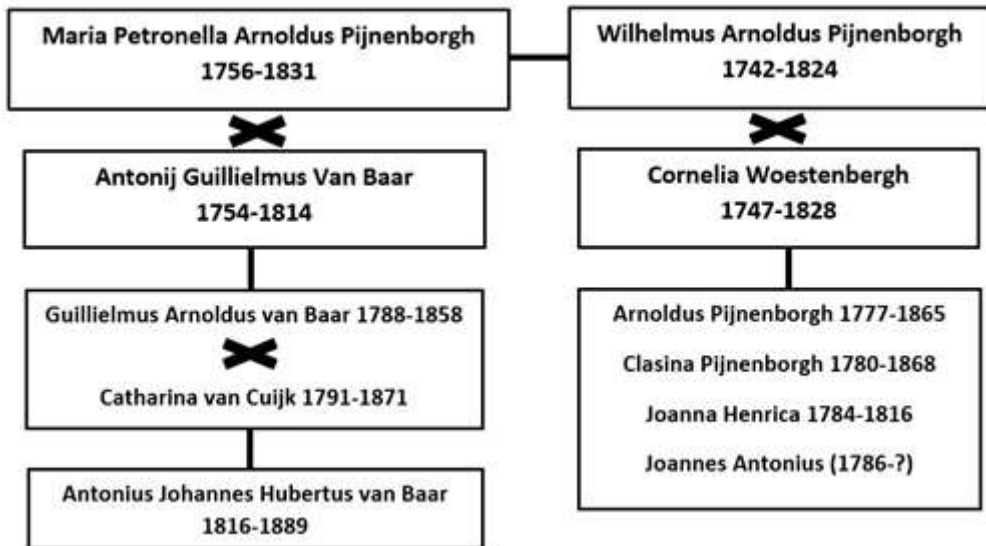
Arnoldus Pijnenburg (1711-1789) is koopman, brandewijnstoker en herbergier aan de Vrijthof en is dan één van de rijkste inwoners van Hilvarenbeek. Na de dood van Arnoldus Pijnenburg komt de boerderij in bezit van zijn zoon Henricus, die pastoor in Oirschot is.

Het was gewoonte dat uit goeude gezinnen destijds minstens één zoon priester werd. Uit dit gezin werden zelfs twee zonen priester, allebei met de naam Henricus. De jongste van de twee studeerde in 1756 theologie aan de universiteit van Leuven in België en was vanaf 1786 tot zijn dood in 1796 pastoor in Oirschot. Zoals gezegd is het waarschijnlijk dat hij na de dood van zijn vader Arnoldus in 1789, onze boerderij in Baarschot heeft geërfd en op zijn beurt de boerderij in 1796 heeft nagelaten aan zijn broer Wilhelmus. Volgens een website van de Pijnenburg familie zou de begrafenis van Henricus hebben plaatsgevonden in het koor van de St. Pieterskerk te Leiden.

Archieven uit 1791 beschrijven de heer 'heiliger' Henricus Pijnenburg (1735-1796) als eigenaar van het huis, dat vermeld staat als "huis, stal, schuur en schop". Na het overlijden van Henricus wordt zijn broer Wilhelmus eigenaar van onze boerderij. Wilhelmus Arnoldus Pijnenburg (1742-1824) is koopman en getrouwd met Cornelia Woestenbergh (1747-1828). Ze wonen in de Paardenstraat op de hoek van de Doelenstraat in Hilvarenbeek en krijgen vier kinderen.

Als vader Wilhelmus in 1824 komt te overlijden zijn de dan nog in leven zijnde kinderen Arnoldus en Clasina, de enige erfgenamen. In de memorie van successie uit 1824 van de nalatenschap van Wilhelmus staat onze boerderij als volgt vermeld: ***"de volgende goederen gestaan en gelegen te Diessen onder Baarschot, Provincie Noord Brabant, een huis, stal, schuur, schap....bewoont door Hendrik Wilborts"***. Vervolgens volgt in de akte een uitgebreide opsomming van diverse percelen. Percelen kregen pas later bij de invoering van het kadaster rond 1832 een nummer.

Arnoldus en Clasina erven samen de helft van onze boerderij (de andere helft is eigendom van hun moeder). Ze zijn dan allebei in de veertig, ongehuwd en wonen nog bij moeder in het ouderlijk huis. Als hun moeder Cornelia Woestenbergh een paar jaar later in 1828 sterft, krijgen Arnoldus en Clasina de resterende andere helft van de bezittingen.

Schematische stamboom van de familie Pijnenborgh uit Hilvarenbeek. Arnoldus en Clasina erven onder andere de boerderij aan het Moleneind 8 in Baarschot van hun ouders en laten dit op hun beurt na aan achterneef Mr. Antonius Johannes Hubertus van Baar (zie verderop).

Arnoldus is zijn hele werkzame leven secretaris van de gemeente Hilvarenbeek en is op latere leeftijd ook nog even borgemeester van de gemeente Diessen. Clasina heeft destijds allerlei zogenaamde “fundaties” (stichtingen) opgericht en broer en zus waren beide actief betrokken bij de Rooms Katholieke kerk en ondersteunen de kerk met diverse schenkingen. Zo nemen ze het initiatief bij de oprichting van een godsdienstig instituut, waarvoor in 1852 de eerste drie Zusters van Liefde vanuit Tilburg naar Hilvarenbeek kwamen. Deze zusters gaven onderwijs aan arme meisjes en woonden enige tijd aan het Vrijthof en verhuisden na de dood van Clasina Pijnenborgh in 1868 naar haar vrijgekomen woonhuis in de Paardenstraat. De zusters bleven er tot 1903 en bouwden in de tuin een katholieke armenschool voor meisjes.

4.2 Leemans en Verhoeven, pachters tussen ±1784-1820

Volgens een lijst van eigenaren en bewoners uit 1791 was de heer “heiliger” Henricus Pijnenborg (1735-1796) de eigenaar van het huis, dat vermeld staat als “huijs, stal, schuur en schop”. De boerderij en land werden toen gehuurd door Marinus Leemans. In het register van 1792 worden de huisnummers van Baarschot toegevoegd aan die van Diessen en wordt nummer 29 veranderd in nummer 137. Marinus Leemans (1758-1815) trouwt in 1784 met Joanna Maria de Brouwer (1750-1814) en ze wonen vanaf hun huwelijk tot de dood in onze boerderij op het Moleneind. Het huwelijk blijft kinderloos en een dochter van Johanna haar zus, Anna (Johanna) Maria van Reusel (2-6-1776) woont bij hen in.

In 1809 trouwt Johanna van Reusel op 32-jarige leeftijd met de achttienjarige Jan Verhoeven (1790-1875). Het echtpaar blijft bij oom en tante Leemans wonen en na hun dood nemen ze de pacht over. Jan Verhoeven en Johanna van Reusel krijgen hier drie meisjes, maar zij sterft in 1817 na de geboorte van de derde. Jan hertrouwt in 1819 met Johanna Schoonens en in 1820 wordt Arnoldus Verhoeven op het Moleneind geboren. De buurmannen Jacobus Bosmans en Goyart Bakkers zijn getuigen bij de geboorteaangifte. Niet lang daarna verhuist de familie Verhoeven naar Diessen.

4.3 Hendrik Wilborts pacht de boerderij tussen 1820 en 1835

Uit de memories van successie van Willem Arnoldus Pijnenborgh en zijn vrouw Cornelia Woestenbergh (1824/1829), blijkt dat Hendrik Wilborts (of Willebord) (1791-1866) onze boerderij huurt. Hij kwam uit Hilvarenbeek en was in 1814 getrouwd met Cornelia Huijbregts (1792-1866) en nam rond 1820 de pacht op het Moleneind over van Jan Verhoeven. De Staatscourant van 1831 over de linie van toezicht op de accijnzen is het bewijs dat Wilborts er dan woont.

A rectangular image containing a Dutch text description of a location. The text reads: "door de heide op Baarschot aan , tot aan het huis van de weduwe Adriaan Jan Vingerhoets; en voorts langs den achtersten watermolen naar de huizinge van Hendrik Willebord; van daár, door de heide, in de Waterstraat, tot over de brug aan de Beerten, het kasteel Groenendaal links latende lig-".

Hendrik en Cornelia kregen hier vier kinderen: Gerdiena (1820-1884), Helena (1824-1879), Maria Catharina (1825-1826), Cornelis (1827-1905) en Adriana

(1829-1895). Leuk is dat de buurmannen Gijsbertus Vingerhoets (Gijzelstraat 4), de molenaar Cornelis van Gijzel (Moleneind 2), Hendrik Bekkers en Willebrordus Vingerhoets als getuige worden opgetrommeld om de geboortes bij de gemeente aan te melden. De akte wordt telkens door alle aanwezigen ondertekend, behalve door vader Hendrik, die niet kan schrijven.

De familie Wilborts (Willebord of Wilbers) verhuisd rond 1835 naar Hapert, waar Cornelis in april 1866 op 75-jarige leeftijd komt te overlijden. Zijn vrouw Cornelia sterft twee maanden later in juni.

Hierna wordt de pacht overgenomen door Martinus van Gorp (1798-1880). Hiermee begint het tijdperk Van Gorp, dat tot 1962 zou voortduren.

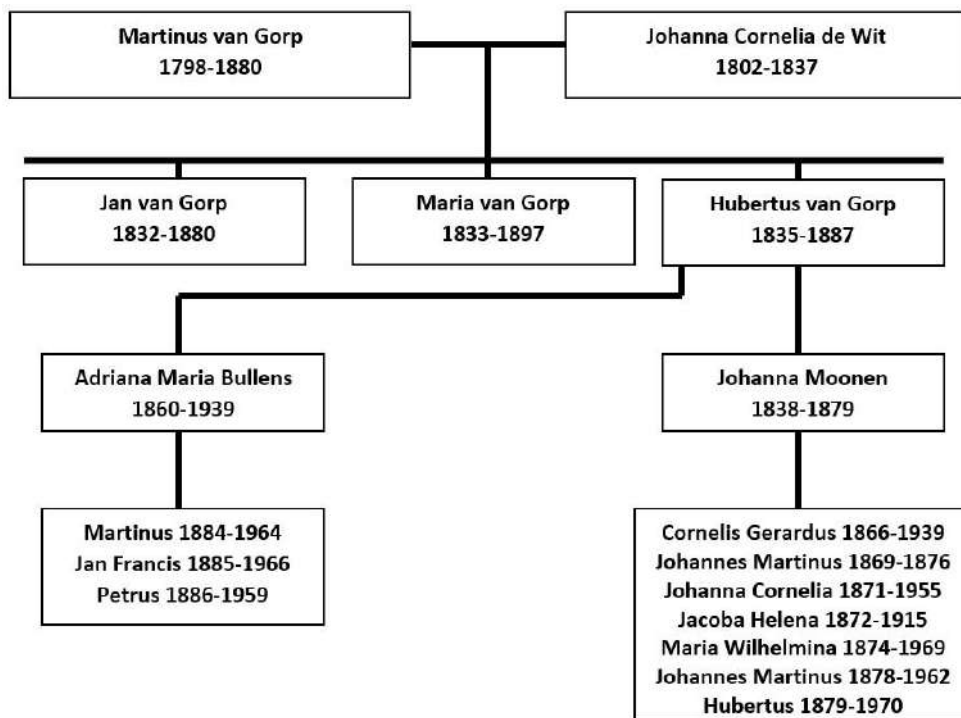
5 Het tijdperk van Gorp (±1835-1962)

Martinus van Gorp (1798-1880) en zijn echtgenote Johanna Cornelia de Wit (1802-1837) nemen rond 1835 de pacht van de boerderij bij “den achtersten watermolen” in Baarschot over van Hendrik Wilborts. Ze kwamen allebei uit Hilvarenbeek en waren daar in 1830 getrouwd en hadden er vier kinderen gekregen (Cornelis, Johannes, Helena Maria en Hubertus). Zoontje Cornelis overlijdt kort na de geboorte in 1831. Johanna Cornelia sterft op 6 april 1837. De 70-jarige buurman, molenaar Cornelis van Gijzel is getuige bij het aangeven van haar overlijden. Volgens de volkstelling uit 1839 woont de weduwnaar Martinus in de boerderij op het huidige Moleneind 8 met zijn drie jonge kinderen en huishoudster Catharina Smolders.

In een bericht in de Staatscourant van 1843 over de zuidelijke grens van de linie door Noord-Brabant wat betreft het toezicht op de accijnsheffing, wordt vermeld dat deze langs “*de huizinge van Martinus van Gorp, sectie C, n°. 956*” loopt. Sinds 1832 hebben percelen een sectie nummer.

heide op Baarschot aan, tot aan het huis van Adriaan Vingerhoets, sectie B, n°. 523 (Diessen), en voorts, langs den achtersten watermolen sectie B, n°. 453 (Diessen), naar de huizinge van Martinus van Gorp, sectie C, n°. 956 (Diessen), van daar, door de heide en de Waterstraat, tot over de brug aan de Beerten, het kasteel Groenendaal, sectie E, n°. 216 (Hilvarenbeek), links latende liggen en den weg door de Beerten volgende

Bovenstaande leden van de familie van Gorp hebben allemaal op de boerderij aan het Moleneind 8 gewoond. Op vier na zijn ze er ook allemaal geboren. Piet (Petrus) van Gorp (1886-1959) was de laatste bewoner.

Rond 1860 huurt Martinus nog steeds de boerderij van broer en zus Pijnenborg uit Hilvarenbeek en wonen zijn intussen volwassen kinderen Jan, Maria en Hubertus (Hubert) nog steeds bij hun vader. Nadat zijn huisbavin in 1868 overleed werden de boerderij en het omliggende land in opdracht van de erfgenaam Mr. Van Baar door notaris Frencken in het openbaar bij inzet en afslag geveild (zie hierboven).

5.1 Antonius Johannes Hubertus van Baar erft de boerderij

Arnoldus en Clasina Pijnenburg hadden in 1861 een gezamenlijk testament bij de lokale notaris Frencken opgesteld, waarin ze hun nalatenschap hadden geregeld en waarin stond dat als de laatste van de twee zou komen te overlijden dat al hun bezittingen zouden overgaan naar hun achterneefje Antonius Hubertus Johannes van Baar.

Arnoldus stierf in 1865 op 87-jarige leeftijd. Uit de memorie van successie blijkt dat hij op diverse plekken in de provincie onroerende goederen had zoals in Haaren, Oisterwijk, Diessen, Hilvarenbeek en Nuland.

Over Diessen staat het volgende over onze boerderij in de memorie van successie.

Onder Diessen: de onverdeelde helft in huis en erf, mastbosch, schaarbosch, heiveld, opgaande boomen, dennenbosch, heide, bouw en weiland. De onverdeelde helft van A144 en 989; sectie C592, 593, 913, 914, 926, 929, 939, 939, 949, 954, 955, 956, 989, 1012, 1026, 1027, 1028, 1030, 1031, 1037, 1046, 1047, 1048, 1255, 1458, 1461, 1463, 1470, 1471, 1476 tezamen vijftig bunders (hectare), twee-en-tachtig roeden, tien ellen; alsmede een/vierde in hei sectie C977 (geheel één bunder, 15 roeden, 50 ellen)”.

De waarde van de onroerende goederen bedraagt f 25275 en de totale nalatenschap f 27857. Als enige erfgename moet zijn zus Clasina f1554 successiebelasting betalen. De belasting is 4% en over dat bedrag moet nog eens 38% opcenten betaald worden. Opvallend is dat de bezittingen in Baarschot niet mee gewaardeerd worden, maar genoemd worden als “vruchtgebruik enige vaste goederen”, met een geschatte waarde van f7500.

Een paar jaar later overlijdt Clasina op 14 februari 1868 en net als haar broer is ze 87 geworden. Achterneef Antonius Johannes Hubertus van Baar (1816-1889) erft alle bezittingen van zijn oudtante, waaronder onze boerderij.

Portret van Mr. Antonius Johannes Hubertus van Baar (1816-1889)(Bron portret: www.parlement.com).

Mr. Antonius Johannes Hubertus van Baar was kantonrechter in Oirschot. Hij was wethouder van de gemeente Oirschot en lid van de provinciale staten van Noord-Brabant. Vanaf 1873 tot zijn dood in 1889 bekleedde hij een zetel namens de Katholieke partij in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. In de Kamer was hij een veelzijdig lid en volgens overlevering een praatgrage, gemoedelijke oude heer die van een grapje hield. Toen hij op 52-jarige leeftijd de enorme erfenis van zijn oudtante Clasina kreeg moet hem dat mogelijk overvallen hebben. In de akte wordt hij genoemd als “achterneef in de vijfde graad van bloedverwantschap in de zijdlinie”. De details over de boerderij en de beschrijving van de percelen in Diessen zijn exact dezelfde als in de eerdere akte bij het overlijden van Arnoldus in 1865.

De waarde van de bezittingen van Clasina wordt vastgesteld op f 67446. Daar gaan dan nog de begrafeniskosten van f 398,75 en vele andere schulden van af. Zo moet er aan de dorpsarts L.J.L. de Malte nog f 19,65 aan diensten en medicijnen geleverd in 1867/1868 worden betaald. Ook moet nog het jaarloon voor de knecht en dienstbodes Jan van de Sande (f 72), Adriana Smolders (f 50) en Petronella van de Nieuwenhuizen (f 50) betaald worden. Uiteindelijk blijft er een bedrag van f 66754 over. Volgens de CBS-calculator “prijzen toen en nu” zou een dergelijk bedrag nu, bijna één miljoen euro bedragen.

DE NOTARIS
L. F. FRENCKEN,
 TE HILVARENBEEK,
ZAL IN HET OPENBAAR VERKOOPEN:
 1. Op Woensdag, 15 April 1868,
 's morgens 10 ure,
 te *Hilvarenbeek*, ten sterfhuize van Mejufvrouw
 N. H. PIJNENBORGH,

Eenen volledige Inboedel,
 bestaande uit allerhande Huismeubels, Schilderijen, Bedden met toebehooren, eene groote partij Linnen en Damast, Aardwerk, waaronder Japaansch Porcelein, en meer ander Aard-, Hout-, Tin- en Koperwerk.
 Alles bij gedrukte billetten breeder omschreven en daags te voren te bezigtigen.

DE NOTARIS
FRENCKEN
 te *Hilvarenbeek*, zal provisioneel op **Dingsdag 15** en finaal op **Dingsdag 23 September 1868**, telkens namiddags 5 ure, bij A. F. VINGERHOETS te *Diessen*, ten verzoeke van den Heer Mr. VAN BAAR, Kantonregter en lid der Provinciale Staten van *Noordbrabant* te *Oirschot*, als Erfgenaam van Mejufvrouw C. H. PIJNENBORG, te *Hilvarenbeek* overleden,
VERKOOPEN:
Onder Diessen.

 1. Eene **Bouwhoeve**, groot 17 Bunders 33 Roeden.
 2. Den opstand van drie **Mastbosschen**, bevattende 742 stuks, hebbende eene lengte van 15 tot 20 Ned. Ellen, geschikt voor Scheepsmasten, Molenroeden, Stijgers, Zaagblokken en alle Timmergerief, tot ruiming waarvan aan de Koopers een termijn van drie jaren wordt verleend.
 Alles bij gedrukte Billetten breeder omschreven.
 (35375)

Advertenties in de Provinciale Noordbrabantsche en de 's Hertogenbossche courant om de inboedel van Clasina Pijnenborgh en de boerderij met land op de locatie van het huidige Moleneind 8 in het openbaar te verkopen.

Als vijfde graad familielid moet Mr. van Baar over dit bedrag tien procent belasting betalen en over deze belasting nog eens 38% opcenten. Het komt neer op een bedrag van f 9220. Dat is een heel bedrag en hij besluit zo snel mogelijk contant geld te regelen. Begin april 1868 plaatst hij advertenties in lokale kranten waar hij de boedel in het openbaar gaat verkopen.

Het is niet duidelijk wat de verkoop heeft opgebracht, maar in de memorie van successie die later dat jaar is opgemaakt wordt de waarde van de boedel op f 7234 vastgesteld. Toch is dat misschien nog te weinig en besluit hij om onze boerderij ook maar te veilen (zie de advertentie in de "Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche courant"). Op 15 en 22 september 1868 wordt het bij inzet en afslag onder leiding van notaris Frencken verkocht.

Koper van de bouwhoeve, groot 17 bunders en 33 roeden, is Martinus van Gorp voor een bedrag van f 3280 (zie uittreksel van het repertoire van de notaris hieronder). De "mastbosschen" worden door ene Cornelis Hoppenbrouwers gekocht.

The image shows a handwritten document snippet with the following text:

Finale Verkoop.	Verkooper Antonius Johannes van Baar te Oirschot. Koper 1 ^e Martinus van Gorp voor f 3280.- 2 ^e Cornelis Hoppenbrouwers voor f 2650.- 3 Piet van de Sande voor f 330 4 Willem Hagen voor f 455.- gelegen te Hilvarenbeek en Diessen.
--------------------	--

Uit het repertoire van notaris Frencken "Verkooper Antonius Johannes van Baar te Oirschot. Kooper 1^e Martinus van Gorp voor f 3240.- 2^e Cornelis Hoppenbrouwers voor f 2650. 3 Piet van de Sande voor f 330. 4 Willem Hagen voor f 455.-, gelegen te Hilvarenbeek en Diessen".

5.2 Martinus van Gorp koopt in 1868 de boerderij

Uit de akte van de notaris waarin de resultaten van de twee veilingdagen zijn genoteerd staat wat betreft de inzet het volgende: *Eerste koop. Een bouwmanserf, bestaande in huizingen tuin bouw en weilanden, op Baarschot, kadastraal bekend in sectie C. Nummers 913, 914, 929, 938, 939, 949, 954, 955, 956, 1012, 1026, 1027, 1028, 1030, 1031, 1037, 1046, 1047, 1048, 1458, 1461, 1463, 1470, 1471, 1476, tezamen groot elf bunders tweeënnegentig roeden negentig ellen. Belast met jaarlijks vijf en zeventig cents ten behoeve van den Armen van Diessen, eerstmaal (onleesbaar) achtienhonderdzeventig. Ingezet bij Martinus van Gorp drieduizendveertig gulden.*

Tweede koop. Mastboomen staande op sectie C. nummer 954. De boomen van dezen koop en van de tweevolgende koopen, behoeven (onleesbaar) binnen drie jaren te zijn geruimd. Ingezet bij Hendrik Verhoeven landbouwer te Hilvarenbeek op vierhonderd vijfenzeventig gulden.

Derde koop. Mastboomen staande op sectie C. nummer 1028. Ingezet bij Maximiliaan van Dijck Burgemeester van en wonende te Diessen op achthonderdvijftig gulden.

Vierde koop. Mastboomen staande op sectie C nummer 1026. Ingezet bij Gerardus Jan Baptist Dijkmans, koopman wonende te Tilburg op vierhonderdvijfenveertig gulden.

Vijfde koop. Een schaarbosch in de Braken, sectie C. nummer 926, groot negen en vijftig roeden tachtig ellen. Ingezet door Leonardus Smulders Steenbakker te Tilburg op honderdvijftig gulden.

Zesde koop. Weiland en schaarbosch, in de Waterstraat, sectie C Nummer 592 en 593, groot zeven en veertig roeden dertig ellen. Ingezet bij Martinus van Gorp, landbouwer te Diessen, inzetter van de eersten koop, op tweehonderd veertig gulden. Zevende koop. Mastbosch met voorpooting, aan de Hutten genaamd Kranenbosch Sectie C Nummer 989 en 1255 groot twee en negentig roeden veertig ellen. Ingezet bij Piet van de Sande, landbouwer te Hilvarenbeek op honderd tachtig gulden.

De boerderij en diverse percelen land die Martinus van Gorp in 1868 via een openbare verkoop van Mr. Antony van Baar rondom het huidige Moleneind 8 kocht. Alle door Martinus aangekochte percelen zijn genummerd. Perceel 956 is de boerderij met het erf (zie witte pijltje). De zwart gekleurde percelen zijn bos, het grijze is bouwland en het witte zijn weilanden. Aan de rechterkant van de kaart slingert de beek de Reusel. Het is duidelijk dat de eigendommen in die tijd enorm versnipperd waren (kadastrale kaart 1832).

Percelen aangekocht in 1868 door Martinus van Gorp rond het Moleneind en later verdeeld onder zijn kleinzonen Tinus, Frans en Piet.

Perceel	soort	oppervlak	toponiem	Tinus	Frans	Piet
913	schaarbos	1340	de Braken		X	
914	bouwland	4130	""		X	
929	bouwland	3460	""	X	X	X
938	bouwland	6580	Agtersche Moolen	X		
939	bouwland	2780	""	X		
949	bouwland	4970	""	X		
954*	mastbos	6320	""	X	X	X
955*	bouwland	31640	""			X
956*	huis, erf, schuur	500	""			X
1012	bouwland	9830	de Kelderik	X		
1026	mastbos	2340	""			X
1027	weiland	2620	""			X
1028	mastbos	4430	""			X
1030	bouwland	420	de Katschutten	X		
1031	weiland	5000	""	X		
1037	weiland	4130	""	X		
1046	heide	2320	""		X	
1047	weiland	5720	""		X	
1048	schaarbos	2940	""		X	

**954 is waarschijnlijk omgenummerd naar perceel 2169; 955 is waarschijnlijk omgenummerd naar perceel 2181; 956 is omgenummerd naar perceel 2180. De percelen 929 en 954 werden niet verdeeld.*

Uit het verslag van de tweede veilingdag blijkt dat niemand Martinus van Gorp heeft overboden en dat hij de eigenaar van de boerderij en diverse percelen wordt voor een bedrag van f 3240. Of hij te hoog had ingezet of dat anderen hem de boerderij, waar hij al zo lang woonde, gunden, blijft natuurlijk de vraag.

Opvallend is dat de 27-jarige hoofdonderwijzer Cornelis Hoppenbrouwers (1841-1872) uit Hilvarenbeek de tweede, derde en vierde "koop" (percelen 954, 1028, 1026) weet te bemachtigen voor een gezamenlijke som van f 2650. Bij de derde "koop" had hij de burgemeester van Diessen overboden. Het betreft hier het recht op het kappen van de bomen op de percelen die net door Martinus van Gorp zijn aangekocht. Hiervoor krijgt de schoolmeester drie jaren de tijd en blijft Martinus achter met een land vol houtstronken.

Waarom een jonge dorpsonderwijzer zich voor zo'n enorm bedrag inlaat met een handel in boomstammen is intrigerend. Cornelis Hoppenbrouwers heeft niet veel geluk in zijn leven. Hij trouwt in 1869 en krijgt in 1870 een zoontje, die amper tien maanden later komt te overlijden. Cornelis sterft zes maanden later op dertigjarige leeftijd. Als onderwijzer heeft hij in Hilvarenbeek weinig indrukken achtergelaten, want we zien zijn naam niet in de school archieven.

De zesde koop (percelen C592 en C593 bij het dorp Diessen) wordt niet verhoogd tijdens de afslag (f 240) en komt eveneens in handen van Martinus van Gorp. Hoe het met deze bezittingen verder is verlopen blijkt uit de memorie van successie na Martinus zijn overlijden in 1880.

Het zogenaamde proces verbaal van de openbare verkoop wordt door alle aanwezigen ondertekend, behalve door Martinus van Gorp en Piet van de Sande, die volgens de letterlijke tekst van de akte "verklaarden uit hoofde van ongeleerheid niet te kunnen schrijven of naamtekenen".

Kaart uit 1832 (Gemeente Diessen, sectie C, blad 3) met detail van de boerderij op het Moleneind 8. Het bestond in die tijd uit drie gebouwen, met rechts de meanderende beek "de Reusel". De twee onderste gebouwen zijn in de loop van de tijd afgebroken. Het Noordelijke gebouw is de locatie van ons huidige huis. Langs de boerderij loopt een zandpad vanuit het Zuiden dat vervolgens naar het Noordwesten afbuigt.

5.3 Drie generaties van Gorp in één huis

Van de twee gebouwen, die hier vroeger stonden is in de negentiende eeuw eentje geschikt voor bewoning en wordt het andere gebouw waarschijnlijk als schuur of stal gebruikt. Volgens het bevolkingsregister van 1859 woonden de kinderen Jan, Maria en Hubertus (Hubert), hoewel ze al volwassen waren, nog steeds bij vader Martinus in onze boerderij.

Maria werd verliefd op de buurjongen Johannes Cornelis Vingerhoets, raakte zwanger en moest begin 1861 met hem trouwen. Ze gingen bij Jan zijn ouders wonen (in de boerderij ten Zuiden van de huidige Gijsselstraat 4; in 1944 afgebrand). Hun zoontje werd zes weken later geboren, maar overleed helaas nog vóór hij een half jaar oud was geworden. Daarna kregen ze nog drie kinderen.

Nadat dochter Maria het ouderlijk huis had verlaten, was er niemand meer die de huishouding deed en al gauw werden dienstbodes ingehuurd. In 1863 hadden ze een inwonende dienstmeid, Johanna van Roozendaal, die in 1864 werd vervangen door Johanna Moonen en die op haar beurt na een jaar weer werd vervangen door ene Maria van Oort.

Zoon Hubert werd verliefd op de vroegere dienstmeid Johanna Moonen en toen ze zwanger van hem raakte, zijn ze op zes augustus 1866 getrouwd. Johanna kwam weer op het Moleneind 8 wonen, en in september werd kleinzoon Cornelis Gerardus geboren. Op dat moment woonden er dus drie generaties van Gorp op de boerderij en het huis werd gaandeweg steeds voller, want daarna volgden nog Johannes Martinus, Johanna Cornelia, Jacoba Helena, en Maria Wilhelmina. Johannes Martinus overleed op zesjarige leeftijd in 1876, maar zijn naam werd weer hergebruikt voor het broertje dat in 1878 geboren werd. In 1879 werd Hubertus (junior) als zevende kindje geboren. Zijn moeder Johanna stierf een paar maanden later, vlak voor oudejaarsdag. Het noodlot sloeg toe aan het Moleneind 8, want drie weken daarna stierf op 17 januari (1880), opa Martinus op 81-jarige leeftijd en amper twee weken later, op 30 januari zijn zoon Johannes.

Hoe in één huishouden drie leden binnen één maand overlijden doet denken aan een besmettelijke ziekte. In de negentiende eeuw was cholera een groot probleem, maar de ergste cholera-epidemie was iets vóór die tijd geweest. De winter van 1879/1880 was een strenge en het zou kunnen zijn dat er een

griepepidemie heerste. Zo was de gemiddelde temperatuur in de Bilt in de maand december 1879, 3,5 graden onder nul en in januari 1880 kwam de temperatuur nauwelijks boven het vriespunt (gemiddeld: + 0,2 graden Celsius). In het nabijgelegen Brussel-Ukkel beleefden ze in 1879 de koudste december met een gemiddelde temperatuur van slechts -5,6°C.

Na het overlijden van Martinus van Gorp en zijn zoon Johannes bleven er dus nog twee erfgenamen over voor de nalatenschap van Martinus: Hubert en zijn zus Maria. Op 1 september 1880 doen Hubert en zijn zwager Jan Vingerhoets in Oirschot bij het kantongerecht aangifte van de nalatenschap van hun overleden (schoon)vader Martinus. Martinus liet de boerderij en diverse omliggende percelen na, in totaal 14,48 hectare groot. Ook in Hilvarenbeek had hij nog wat percelen ter grootte van ongeveer 3 hectare. De waarde werd vastgesteld op 5729 gulden. Daar werden ontvangen leningen van zijn drie kinderen ter waarde van 3940 vanaf getrokken. Ook de begrafenis kosten à 100 gulden werden in mindering van de nalatenschap gebracht zodat een bedrag van 1889 gulden overbleef. Hoe de kinderen zulke bedragen aan hun vader hadden kunnen lenen is onduidelijk, maar tijdens de aangifte hadden ze er wettelijke bewijzen van.

Op 20 november van dat jaar wordt de erfenis tussen Maria en Hubertus verdeeld. Hubertus krijgt de boerderij en het land (waarde f 3450) en Maria en haar echtgenoot Jan Peter Vingerhoets de roerende goederen (vee, hooi, stro, boerengereedschap en meubilair) met een waarde van f 1010 en een bedrag van f 2440 contant.

Huub (Hubertus senior) hertrouwde in 1884 met de vijftienvijftig jaar jongere Adriana Maria Bullens. Een paar maanden na de huwelijksvoltrekking, werd Tinus (Martinus) geboren en in het jaar daarop kwam Frans op de wereld (Jan Francis, zie later: de vader van Kee Kok-van Gorp). Twintig maanden later werd op 19 november 1886 Piet (Petrus) geboren. Huub heeft de eerste verjaardag van zijn jongste zoon niet meer mee kunnen maken en stierf op 7 november 1887. Adriana bleef op de boerderij achter met negen (stief) kinderen. Haar oudste stiefzoon, de 21-jarige Cornelis Gerardus, die slechts zes jaar jonger is dan zij, hielp mee op het bedrijf.

Op 16 mei 1888 doen Adriana als weduwe van Hubertus van Gorp en Jacobus van Riel aangifte van de nalatenschap van Huub. Van Riel vertegenwoordigde als voogd de minderjarige kinderen uit Huub zijn eerste huwelijk (Gerardus Cornelis, Cornelia, Helena Jacoba, Maria Wilhelmina, Johannes Martinus en

Hubertus). Tot 1901 was je pas meerderjarig vanaf 23 jaar. Adriana was er als echtgenote en als voogd van haar kinderen Martinus (Tinus), Johannes Francis (Frans) en Petrus (Piet). De nalatenschap bestond uit het 8/20ste deel van de boerderij en omliggende percelen, in totaal 14,48 hectare met een waarde van f 1600. De roerende goederen op de boerderij waren 240 gulden waard. Na aftrek van schulden en 75 gulden begrafenis-kosten bleef er f 849 over.

Pas toen de kinderen volwassen werden kon de erfenis daadwerkelijk verdeeld worden. Dat was best lastig en om het zo eerlijk mogelijk te doen werd besloten om alle eigendommen te veilen. In augustus van het jaar 1900 worden de boerderij, bouw(heide)land en bossen ter grootte van bijna 16 hectaren publiekelijk aangeboden (zie advertentie hieronder).

B. M. Hordijk,
Notaris te VESSEM, zal
bij INZET
op Donderdag 23 Augustus 1900
ter herberge van W. DIRKS,
op Baarschot te Diessen, en
bij TOESLAG
op Donderdag 30 Aug. daarna,
ter herberge van PIET VAN DEN
HOUT, aan de Kerk te Diessen,
telkens nam. 4 uur,
PUBIEK VERKOOPEN :
voor de Wed. en Kind. HUB. VAN
GORP,
Eene BOERDERIJ
te DIESEN op Baarschot, met Bos-
schen en Heide aldaar, groot bijna
16 Hectaren.

De verkoop gaat zoals gebruikelijk bij zogenaamde inzet en toeslag, met een tussenpoos van een week. Uit het repertoire van notaris Hordijk uit Vessem blijkt dat Adriana de boerderij uiteindelijk niet verkoopt maar wel een paar stukken weiland en heide. Johanna Cornelia Kuijpers uit Diessen koopt het weiland en een perceel "schaarbosch" (percelen C592 en 593) voor f 185. Buurman Jan Bruurs koopt een stuk heide (B1153) voor f 40. Een ander stukje heide (C947) wordt gekocht door Willem Vingerhoets uit Tilburg voor f 30.-.

Notaris Huijsmans koopt een stukje heide gelegen in Hilvarenbeek (F774) voor f 55.-. Cornelis en Petrus Smolders kopen de helft van percelen weiland en hakhout en heide te Hilvarenbeek (F179 en 867) voor 90.-. In totaal haalt ze hiermee f 400.- op.

In januari van het volgende jaar wordt ook een aftands Ponniepaard, koeien, kippen, werktuigen, huisraad, bomen en hout verkocht (zie advertentie hieronder).

Onder Diessen.
70. Donderdag 3 Jan. 1901,
voorm. 10 uur,
bij en voor de Wed. en Kind. HUB.
VAN GORP op Baarschot.
1 aftands Ponniepaard, 4 Koeien,
1 Vaars. 1 Kalf, 16 Kippen, Karren,
Landbouw- en Melkgereedschappen,
alle Huismeubelen.
Voorts : 40 Eikeboomen waaronder
zware en 15 koopen Mast en Schaar-
hout. (2711

Na deze veilingen wordt waarschijnlijk een akte van scheiding opgesteld waarmee de kinderen van Hubertus uit zijn eerste huwelijk hun aandeel ontvangen. De kinderen uit het tweede huwelijk zijn dan nog niet volwassen en de boerderij en het land blijven nog in handen van Adriana en haar drie zonen, die het gezamenlijke bezit pas in 1927 definitief verdelen (zie later). In 1907 nemen Adriana en haar drie zoons een hypotheek op hun bezittingen ter waarde van f 1600.-, waarmee ze waarschijnlijk de zes kinderen uit Hubertus zijn eerste huwelijk afkopen.

Adriana blijft met haar drie zonen (Martinus, Jan Francis en Petrus), stiefdochter Maria Wilhelmina en diens dochtertje Johanna Maria in de boerderij wonen. In 1915 neemt zij nog twee jonge (betalende?) kostgangers Bolte uit Rotterdam in huis. De jochies (Joseph en Johannes Franciskus) zijn dan tien en elf jaar oud. Een jonger broertje, Hendrik Theodorus Bolte (geboren 18-3-1908) was ondergebracht bij haar stiefzoon Hubertus, die in het vroegere huis van Cornelis Bekkers woonde, dat een paar honderd meter ten noordwesten van zijn ouderlijke huis stond.

Adriana Bullens-van Gorp (1860-1939). Zij was de tweede echtgenote van Hubertus van Gorp (1837-1887) en had drie zonen: Martinus (Tinus), Jan Francis (Frans) en Petrus (Piet). (Foto met toestemming van de Stichting Erfgoed Diessen).

5.4 Adriana haar stiefkinderen

Adriana is een dochter van Jan Bullens en Maria Moonen en was geboren op de boerderij op het huidige Hoekje 16 in Diessen. Haar tante, Johanna Moonen was de eerste echtgenote van haar man Hubertus. Na zijn overlijden zorgde Adriana van Gorp-Bullens (1860-1939) op het Moleneind nog lange tijd voor haar drie eigen kinderen en de zes kinderen uit het eerste huwelijk van haar echtgenoot. Hieronder geef ik in het kort hun levensloop weer.

5.4.1 Cornelis Gerardus (1866-1939)

Cornelis Gerardus hielp als oudste, na het overlijden van zijn vader Hubertus, nog een aantal jaren mee op de boerderij. Hij verhuisde op een gegeven moment naar Hilvarenbeek en werkte daar als arbeider. Toen hij 47 was, trouwde hij met de 34-jarige Hendrika van de Meijs. Ze kregen één dochter, die op vierjarige leeftijd tijdens de Spaanse griep epidemie in 1918 overleed. Een paar jaar later (1921) overleed ook Hendrika. Cornelis stierf in het voorjaar van 1939 op 72-jarige leeftijd in Hilvarenbeek. Zijn stiefmoeder Adriana overleefde hem en overleed in december van dat jaar op 79-jarige leeftijd.

5.4.2 Johannes Martinus-I (1869-1876)

Johannes Martinus stierf op zesjarige leeftijd op de boerderij in 1876. Zijn doodsoorzaak is onbekend en ook in de kranten uit die tijd zijn geen aanknopingspunten gevonden. Later wordt de naam Johannes Martinus nog een keer voor een volgende zoon gebruikt.

5.4.3 Johanna Cornelia (1871-1955)

Johanna Cornelia (Kee) trouwde in 1902 met haar buurjongen Johannes (Jan) Bekkers (ouders: (Jan) Cornelis Bekkers en Johanna van Roozendaal) en woonde nog enige tijd bij haar schoonouders in. Johanna van Roozendaal was ooit in 1863 dienstbode bij Opa Martinus geweest. Als Kee haar schoonvader in 1907 overlijdt, komt haar broer Hubertus jr. hier ook met zijn vrouw wonen. Schoonmoeder overlijdt in 1909 en enige tijd later vertrekken Kee en haar echtgenoot naar Hilvarenbeek. Zij stierf er in 1955 op 83-jarige leeftijd en haar man Johannes overleed in 1963. Voor zover bekend hebben ze geen kinderen gekregen.

5.4.4 Jacoba Helena (1872-1915)

Jacoba Helena was dienstbode en bleef ongehuwd. Haar stiefmoeder Adriana plaatst in 1902 een opvallende advertentie in de Tilburgse Courant om haar stiefdochter aan een baan te helpen. Jacoba Helena stierf op 45-jarige leeftijd in Bergen op Zoom.

ER BIEDT ZICH AAN:
liefst in een deftig klein gezin eene

R. K. DIENSTBODE,

oud 29 jaar, goed kunnende koken en netjes werken, ook niet ongenegen om als noodhulp in dienst te treden.

De beste mondelinge getuigen staan ten dienste.

Adres: **Wed. VAN GORP,**
DIESSEN bij **HILVARENBEEK.** (3464)

5.4.5 Maria Wilhelmina (Mina) (1874-1969)

Mina verliet op haar zeventiende de boerderij om in Hoogeloon als dienstbode te werken. Enkele jaren later raakte ze zwanger en kwam weer bij haar stiefmoeder Adriana aan het Moleneind wonen. Ze bleef ongehuwd en op 10-3-1899 werd haar dochttertje Johanna Maria geboren. Johanna Maria verliet de boerderij in 1920 toen ze met de boerenzoon Gerardus Johannes de Laat uit Middelbeers trouwde. Omdat zowel bruid als bruidegom nog minderjarig waren moesten de ouders toestemming geven. Oom Hubertus trad op als getuige.

Op de huwelijksakte staat verder vermeld dat moeder Mina dienstmeid was. Johanna had een goede band met haar (stief)oom Piet van Gorp en kwam later nog vaak even op het Moleneind bij hem op bezoek.

Mina ging rond 1930 in het klooster in Diessen wonen waar ze ook als dienstmeid werkte. Haar achternichte Toos Kok ging in de pauze van de lagere school vaak bij haar tante Mina op bezoek, want daar was altijd wel een snoepje te halen. Mina overleed op 94-jarige leeftijd in Diessen.

5.4.6 Johannes Martinus-II (1878-1962)

Johannes Martinus werd arbeider in Tilburg en trouwde met Anna van de Sande, waarmee hij één zoon (Johannes Martinus geboren 1914) en één dochter kreeg (Adriana Maria geboren 1916). Hij kreeg nog diverse kleinkinderen en overleed in 1962 op 84-jarige leeftijd in Tilburg.

5.4.7 Hubertus (Bert) (1879-1970)

Bert was de jongste en trouwde in 1907 met Wilhelmina Wilbrordina (Mina) van Gils (1867-1940). Op zijn trouwdag was hij 27 en zijn bruid was al 39 jaar. Mina was zijn vroegere buurmeisje en dochter van Jan van Gils en Johanna Vingerhoets, die op de boerderij, nu bekend als de Gijselstraat 4, woonden. Zijn halfbroer Frans was al eerder met een andere dochter van Gils (Cato) getrouwd.

Bert en Mina woonden na hun huwelijk in het vroegere huis van (Jan) Cornelis Bekkers, dat een paar honderd meter ten noordwesten van Bart zijn ouderlijke huis stond. Het is waarschijnlijk dat hij ook diverse percelen land in gebruik had die her en der verspreid lagen rond het Moleneind en die in het bezit waren van de nazaten van Goijard Bekkers. Er stonden hier destijds twee huizen naast elkaar.

Bert en Wilhelmina kregen geen kinderen en hadden sinds 1915 het jongetje Hendrik Theodorus Bolte (geboren 18-3-1908) uit Rotterdam als kostganger in huis genomen. Twee broertjes van dit jongetje zijn later op het Moleneind bij stiefmoeder Adriana komen wonen.

Bert en Mina woonden later nog een tijd in het boerderijtje aan de Turkweg 3 in Baarschot. Mina is in 1940 op 72-jarige leeftijd overleden en Bert verhuisde daarna naar Oirschot waar hij in 1944 hertrouwde met Maria Elisabeth van Heeswijk. In 1961 werd hij opnieuw weduwnaar en op 27 okt 1970 stierf hij op 91-jarige leeftijd in het bejaardencentrum St. Joris te Oirschot.

5.5 Adriana haar zonen

Adriana en Hubertus (senior) kregen drie zoons: Jan Francis, Martinus en Petrus (Frans, Tinus en Piet). Huub overleed kort na de geboorte van zijn zoon Piet en Adriana ging verder door het leven als de “weduwe van Gorp”.

5.5.1 Jan Francis (Frans) van Gorp (1885-1966)

Jan Francis (Frans) was de eerste, die de boerderij verliet. Hij trouwde in 1913 met zijn vroegere buurmeisje Anna Maria Catharina (Cato) van Gils (1877-1941) van de huidige Gijsselstraat 4. Ze woonden aan de Voort B149 in Hilvarenbeek en in 1918 werd hun zoontje Hubertus Johannes (Bertje) geboren, gevolgd door Cornelia Adriana (Kee) in 1919 (zie foto volgende bladzijde).

Ze verhuisden in 1923 naar de huidige Brakenweg 4 in Baarschot, waar Bertje op tienjarige leeftijd in de zomer van 1928 overleed. Dochter Kee trouwde later met Joep Kok en zij namen het beheer van de ouderlijke boerderij van vader Frans over. Kee haar moeder overleed op 7-7-1941 en vader Frans bleef bij zijn dochter in huis wonen tot zijn overlijden op 16-06-1966. In de jaren zestig werd de oude boerderij afgebroken en vervangen door een nieuwe. Joep en Kee kregen hier drie dochters (Toos, Willemien en Francien), waarvan de jongste (Francien), anno 2024 nog steeds op deze plek woont.

5.5.2 Martinus (Tinus) van Gorp (1884-1964)

Adriana haar andere zoon, Martinus, bleef vrijgezel en verhuisde uiteindelijk naar een boerderijtje in Diessen. Hij had nog wel wat grond bij zijn ouderlijke boerderij en een bepaald perceel droeg nog lange tijd de naam “Tinus zijn bocht”.

De stichting erfgoed Diessen heeft nog een (onscherpe) foto van hem van rond 1950 waar hij aan het werk is als tuinman in het klooster “Zusters van Liefde”. Het klooster is in 1986 gesloopt.

Tinus overleed op 4 april 1964 en liet het merendeel van zijn bezittingen na aan zijn nichtje Kee Kok-van Gorp.

Jan Francis (Frans) van Gorp met zijn echtgenote Anna Maria Catharina (Cato) van Gils en hun twee kinderen Bertje en Kee. (Foto met toestemming van de Stichting Erfgoed Diessen).

5.5.3 Petrus (Piet) van Gorp (1886-1959)

Als Hubertus van Gorp op 21 november 1886 aangifte doet van de geboorte van zijn zoon Petrus, heeft hij de bejaarde wethouder Antony Goossens en de oude veldwachter Pieter Groeneweg meegenomen als getuigen. Hij had zo te zien een goede vriendenkring. Helaas overlijdt vader Hubertus in het jaar daarop en maakt hij de eerste verjaardag van zijn zoontje Piet niet meer mee.

Piet groeit op tussen zijn grote stiefbroers en zussen en blijft nog lange tijd op de boerderij wonen. In 1911 gaat hij naar Tilburg om als "dienstknecht" te werken. Toen zijn broer Frans in 1913 trouwde en het huis verliet kwam Piet weer terug om zijn moeder Adriana op de boerderij te helpen.

Volgens het bevolkingsregister van 1920-1930 wonen Piet en zijn moeder Adriana in die tijd samen op de boerderij. Adriana is daarna in Diessen gaan wonen en Piet bleef als vrijgezel alleen op de boerderij wonen. Tussen 1933 en 1935 verbouwt hij het huis, maar details zijn niet bekend omdat de bouwvergunning in het archief van de gemeente is zoekgeraakt.

In de oorlog gaat Piet nog door met boeren, maar begin juli 1947, plaatst hij een advertentie in de krant (Boer en Tuinder), waarin hij in verband met de beëindiging van zijn bedrijf, 2 koopen rogge en 2 koopen haver aanbiedt. De huizen in Diessen hadden nog geen straatnummer en onze boerderij was in die tijd bekend als nummer C 44.

**2 koopen ROGGE en
2 koopen HAVER**
b. op **DINSDAG 8 JULI '47**
v.m. om 10 uur te **Diessen** ten
huize van **P. van Gorp C 44,**
wegens ophouding van bedrijf:

Waarschijnlijk bewerkte zijn broer Frans, die intussen vlakbij op de Brakenweg was gaan wonen, daarna het land en legde Piet zich toe op het verhuren van een deel van de boerderij. Hij woonde zelf aan de voorkant en verhuurde het middengedeelte. Om de boerderij te verwarmen zoekt Piet een plattebuiskachel en zet daarvoor in 1948 een advertentie in de krant. Kort na de oorlog woonden in het keuken gedeelte Harry Timmermans met zijn vrouw Marie Liebregts. Piet kreeg op een gegeven moment slaande ruzie met Harry en de burgemeester van Westelbeers (waar Marie vandaan kwam) moest eraan te pas komen om het te sussen.

**Te koop gevraagd:
een plattebuiskachel.**
Diessen, Baarschot
C 44. k291

Nadat Harry en Marie vertrokken, werd het middengedeelte van de boerderij aan de vrijgezel “Kupke de Beer” (Jacobus de Beer) verhuurd. Buurjongen Jan Bruurs (geboren september 1931) van het Moleneind 6, ging vaak 's avonds nog even bij Kupke langs om een biertje te drinken. Als hij de deur van de bijkeuken opende was het binnen vaak aardedonker en zag hij pas op het laatst dat Kupke in de hoek van de kamer op een stoel zat. Kupke kon heel goed vertellen, maar of alles waar was, daar twijfelden ze wel eens aan.

Piet van Gorp woonde in het voorhuis en de familie Bruurs van Moleneind 6, kon vanuit hun huis goed zien hoe Piet iedere ochtend vanuit de deur van zijn slaapkamer zijn pisspot buiten leegde. De kakdoos was in de varkensschuur.

Piet van Gorp (“Piet-Oom”; collectie Toos Kok, kleindochter Frans van Gorp).

Jan Bruurs herinnert zich Adriana niet, maar weet wel dat er af en toe een oud vrouwtje met een wit kapje over het zandpad vanuit Diessen bij Piet kwam. Adriana overlijdt op Sinterklaasavond 1939.

Piet leefde als een soort kluizenaar op de boerderij en werd op een dag liggend op het erf aangetroffen. Hij werd naar het ziekenhuis in Tilburg overgebracht en overleed daar op 15 juli 1959 op 72-jarige leeftijd. Nadat Piet gestorven was werd bij de familie Bruurs op het Moleneind 6, drie avonden op rij een rozenkrans gebeden. Burgemeester Wijnhoven van Diessen had destijds een soort buurt reglement ingevoerd, waarbij alles rond het overlijden van een buurman of buurvrouw geregeld was, zoals bijvoorbeeld het aanzeggen, de rozenkrans bidden, het lijk dragen, het lijk op de kar en de begrafenis.

Na het overlijden van Piet komt de boerderij aan het Moleneind 8 leeg te staan en bij testament laat hij de boerderij en het land achter aan zijn nicht Kee van Gorp (1919-2000). Kee is de dochter van zijn broer Frans (1885-1969) en was getrouwd met Joep (Joseph Johannes) Kok (1920-2009). Kee en Joep hadden de boerderij van (schoon)vader Frans aan de Brakenweg 4 overgenomen en (schoon)vader woonde bij hen in. Kee had nog één ouder broertje Bertje (Hubertus), geboren in 1917, die al in 1928 was overleden en ze was dus de enige overgeblevene van deze van Gorp tak, ook omdat haar andere oom Martinus (1884-1964) ongetrouwd was. Oom Piet had in zijn testament wel bedongen dat ze het pas tien jaar na zijn overlijden mochten verkopen.

5.5.4 Verdeling huis, land en inboedel weduwe van Gorp en zonen.

Waarschijnlijk ontstonden er allerlei irritaties onder de drie zonen van Adriana over het gebruik van de akkers en weilanden rondom hun ouderlijke boerderij en werd het tijd om de eigendommen te verdelen. Tot dan was er met zijn vieren sprake van een onverdeeld eigendom van de boerderij en diverse percelen land.

Uiteindelijk werd in 1927 besloten om de knoop door te hakken en om bij de notaris een akte van scheiding te laten opstellen. Het verhaal gaat dat de zonen onderweg naar de notaris in Vessem zo'n enorme ruzie kregen dat ze halverwege weer naar huis toe zijn gegaan. Uiteindelijk werd de zaak op 11 april van dat jaar opgelost bij notaris Pollen in Hilvarenbeek.

Uit de akte blijkt het te gaan om:

“Schaarbosch, bouwland, weiland, hakhout, heiveld, heide, dennenbosch, huis stal erf, mastbosch: de Braken, Achterste Molen, Kelderik, Katschutte en Beeksche heide sectie C nummers 913-914-929-938-939-949-1012-1027-1028-1030-1031-1037-1046-1047-1048-1458—1461-1470-1471-1476-1703-2169-2180-2181 en 1026 samen groot twaalf hectaren drie en dertig aren en twintig centiaren; waarvan de deelgenooten onverdeeld wenschen te laten de percelen bouwland en dennenbosch sectie C nummers 929 en 2169 samen groot een en veertig aren negentig centiaren”.

De boerderij en het erf zijn perceel #2180 en de totale waarde van de bezittingen wordt vastgesteld op f 6002,20. Uit de stukken blijkt dat ze in 1907 met zijn vieren een hypotheek op de bezittingen hadden moeten nemen van f 1600 gulden bij Adrianus Roest te Hapert, waarschijnlijk om de kinderen uit het eerste huwelijk van hun vader Hubertus uit te kopen. Hierdoor bleef er f 4402,20 over om te verdelen; gedeeld door vier is dat elk f 1100,55.

De verdeling van de percelen tussen de broers is weergegeven in de tabel op blz. 31. Martinus krijgt de percelen 938-939-949-1012-1030-1031-1037-1458 en 1476, samen groot vier hectaren, negenendertig aren tachtig centiaren, voor een waarde van 1846,60. Hij is hierdoor overbedeeld en moet f 746,05 uitkeren.

Petrus krijgt het huis met stal, erf, bouw en weiland, heide en mast, dat bestaat uit de percelen 2180-2181-1026-1027-1028-1470 en 1471 samen groot vijf hectaren tweeëndertig aren en vijfennegentig centiaren voor een waarde van f 3237,90. Hij neemt de hypothecaire schuld over van de anderen van f 1600. Zijn aandeel is dus f 1637,90 en hij moet “1637,90-1100,55=537,35” uitkeren. Hij belooft verder zijn moeder een extra uitkering te geven van f 270 gulden. Totaal moet Petrus dus f 797,35 inbrengen.

Frans krijgt de percelen 913-914-1046-1047-1048-1461 en 1703, samen groot twee hectaren, achttien aren, zestig centiaren voor een waarde van f 917,70. Hij krijgt een uitkering van zijn broer Martinus van f 182,85 en komt dan uit op f 1100,55. Adriana krijgt van Petrus f 797,35 en van Martinus f 563,20 waardoor zij in totaal f 1360,55 krijgt.

Voor de verdeling van het vee, gereedschap, stro en meubilair wordt later in april van het jaar 1927 nog een openbare veiling geregeld (zie advertentie volgende blz.). De term erfhuis die in de advertentie staat maakt duidelijk dat

het om de afwikkeling van een erfenis gaat en het is goed mogelijk dat de erfgenamen zelf actief een deel van de goederen opkopen.

4. Op Dinsdag 26 April 1927, v.m. 10 uur te Diessen—
Baarschot bij Wed. VAN GORP: Paard, 4 koeien, vaats, 20
kippen, hoog- en laagkar, treizelmolen, dorschmaschine, ploeg-
gen, egge, paardentuig, hooi, stroo en huisraad. Erthuis. N470

Advertentie in het weekblad van "den Noordbrabantschen Christelijken Boerenbond" van 15 april 1927.

Tinus van Gorp (uit collectie Toos Kok, kleindochter Frans van Gorp).

6 Het tijdperk Sluiters (1962-nu)

6.1 Huur van de boerderij (1962-1969)

Johannes Jacobus Sluiters (Koos; 1918-2009) en Wilhelmina Rietveld (Mies; 1915-2010) kwamen oorspronkelijk uit Dordrecht en woonden sinds het begin van de jaren vijftig in de Koninginnelaan 66 te Rijswijk (Z-H). Koos was wiskundige en werkte in Den Haag bij de verzekeringsmaatschappij Ennia.

Met hun jonge kinderen Ellen (1951) en Wim (1952), kampeerden ze op allerlei plekken in het Landgoed de Utrecht, maar rond 1960 hadden ze een vaste plek voor hun tenten gevonden bij het bosje van boer van Hoof op de Heikant in Baarschot (zie kaart verderop).

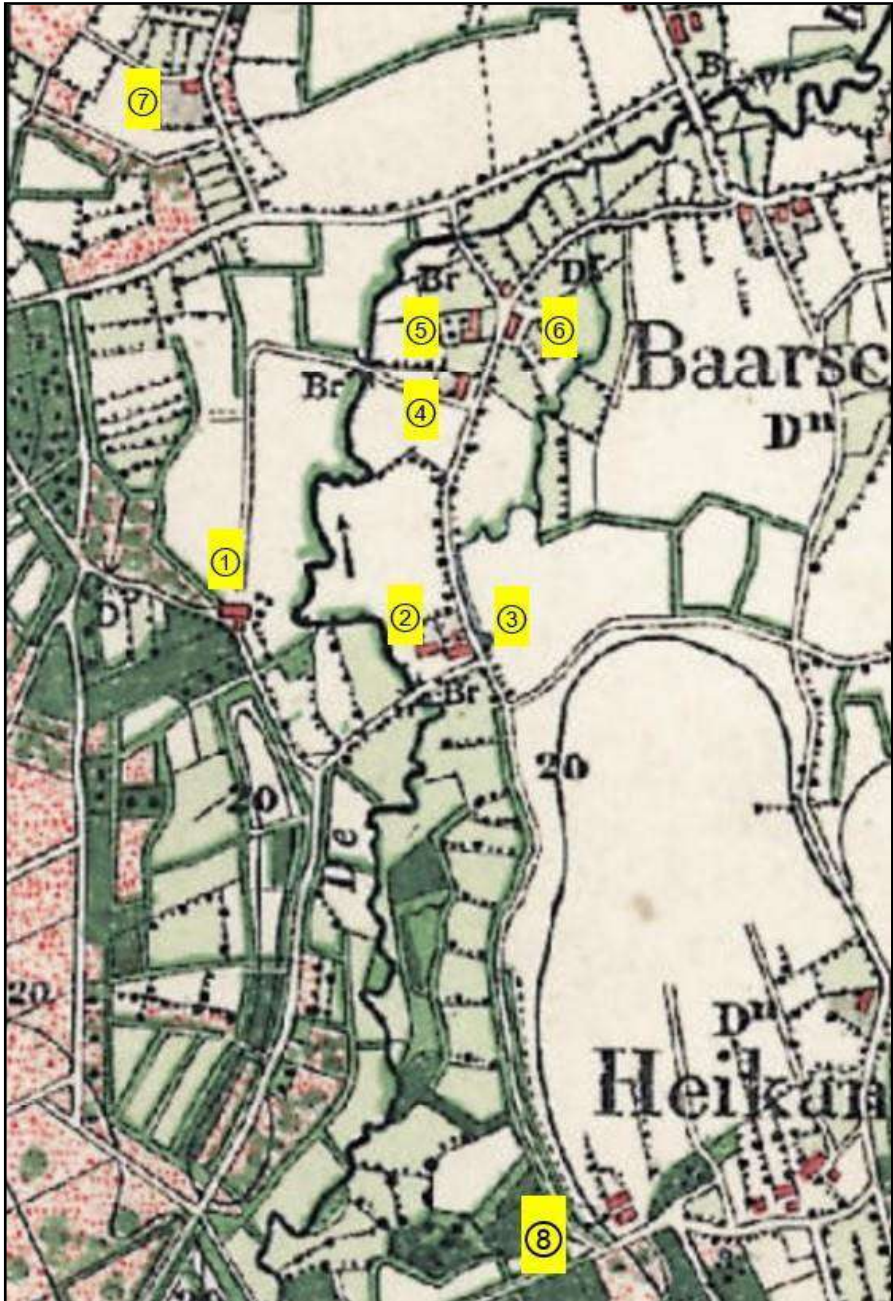
Van daaruit verkenden ze de omgeving en viel hun oog op een vervallen boerderijtje aan het Moleneind. Het was gedeeltelijk bedekt met verzinkte platen en heette in de volksmond de “blikken boerderij”. De bouwval was eigendom van Joep en Kee Kok-van Gorp, die een boerderij even verderop aan de Brakenweg 4 hadden. Mies trok de stoute schoenen aan en ging er op een goede dag naartoe om te vragen of het niet te koop was. Dat zat vanwege een erfeniskwestie wat lastig, maar ze mochten het wel huren. Daar gingen Koos en Mies graag op in en op 9 september 1962 tekenden J.J. Kok en J.J. Sluiters een met zegel bekrachtigde overeenkomst, waarin een huurperiode tot 1 september 1969 werd afgesproken. De huur bedroeg 125 gulden per halfjaar.

Koos had allerlei zekerheden ingecalculeerd en zo werd afgesproken dat Joep Kok de overeenkomst wel mocht ontbinden voor eigen gebruik, maar dat hij tot het einde van het contract de boerderij niet aan anderen mocht verhuren of verkopen. Na afloop van het contract zouden Koos en Mies een voorkeursrecht hebben voor verdere huur of eventuele koop. De overeenkomst zou vervallen als het boerderijtje dusdanige gebreken vertoonde, waarbij herstel meer dan 500 gulden zou bedragen.

Koos en Mies huurden alleen het woongedeelte van de boerderij en Joep Kok bleef het achterste deel en het schuurtje gebruiken. Het bedrijfs gedeelte van de boerderij bestond uit een stal en een schuur, die door een muur gescheiden werd. In de stal had Joep Kok een aantal varkens rondlopen en op een verhoogd gedeelte van de stal, dat tegen het woongedeelte grensde, stonden een paar mestkalveren. In het halletje vóór de opkamer in het woongedeelte scharrelden vroeger ook nog haantjes (Hankenamer). In het schuurtje naast de boerderij liepen hele grote zeugen.

Joep Kok haalt water uit de put voor zijn varkens.

Topografische kaart uit 1901. Huidige huisnummers anno 2020. ① Moleneind 8. ② Moleneind 4. ③ Moleneind 2. ④ Gijzelstraat afgebrand in 1940 en niet herbouwd. ⑤ Gijzelstraat 4. ⑥ Gijzelstraat 5. ⑦ Brakenweg 4 (boerderij Joep en Kee Kok-van Gorp). ⑧ Kampeerplek van de familie Sluiters bij het bosje van de boerderij van Hoop op de Heikant.

Toen Koos en Mies in 1962 in het woongedeelte kwamen werd met hulp van tante Laura Buijink-Rietveld eerst grote schoonmaak gehouden. Al snel na het ingaan van de huur werd het metselwerk opnieuw gevoegd door Mies en Wim en werden er door de aannemer Schilders uit Diessen een paar nieuwe ramen geplaatst. Het hout van het schuurdeel (zie foto hieronder) werd in die tijd door Joep vervangen door een muur van cementblokken.

Het was natuurlijk nog wel behelpen, er was geen stromend water, maar dat was geen probleem want er was een waterput vlak buiten de keuken. Elektriciteit was er wel en voor de verwarming werd een plattebuiskachel aangeschaft, die op kolen gestookt werd. Voor de WC, die in het varkensschuurtje stond, moest je even naar buiten. WC is een te groot woord, het was gewoon een ouderwetse poepdoos.

Dit is de oudste foto die wij van het boerderijtje aan het Moleneind 8 hebben. De achterkant van de schuur bestond toen uit een ratjetoe van houten planken. De foto is uit de begin jaren zestig van de twintigste eeuw en is genomen vanuit het Noordwesten. Links van de boerderij is een schuurtje. Het zandpad is na de ruilverkaveling rond 1970 verdwenen.

Moleneind 8, in de volksmond bekend als de "Blikken Boerderij" (± 1963). Aan de linkerkant loopt het zandpad naar de boerderij. Foto genomen vanaf het zuiden.

De voorgevel van Moleneind 8. Koos zit voor het huis. Foto uit de jaren 1960 (uit de collectie van de stichting erfgoed Diessen).

In het voorjaar van 1963 kon de pret echt beginnen en ging de familie Sluiters met de herdershond "Wodan", bijna ieder weekend naar Diessen. Het was, eerst nog met de Lloyd Alexander (kenteken XP-20-38) en later in de Ford Cortina,

een lange reis vanuit Rijswijk, dwars door Rotterdam via de Maastunnel, Dordrecht, Breda en Tilburg. Veel snelwegen waren er nog niet en de driebaansweg tussen Breda en Tilburg was levensgevaarlijk. Koos was een goede chauffeur en is onderweg naar de vakantieboerderij nooit betrokken geweest bij een ongeluk.

Het boerderijtje in Diessen was natuurlijk een pracht locatie voor logeerpartijen en al gauw werd een treffen georganiseerd met het vaste vriendenclubje uit die tijd.

Tijdens een logeerpartij in 1963 was het prachtig weer en afhankelijk van de zon werden alle kanten van het huis verkend om te kijken wat het beste plekje was om te zitten en te eten.

Van links naar rechts: Frans Sanders, Annie Brands, Emmie de Groot, Adri de Groot, Corrie v.d. Rest, Bep Sanders, Bas v.d. Rest, Koos, Mies, en herdershond Wodan. Achterzijde huis (Westzijde) met cementblokken muur die destijds doorliep tot in de nok (1963).

Opa Wim en Oma Sjaantje (Bastiaantje) Rietveld kwamen destijds ook samen in de boerderij logeren. Opa Wim schrok zich op een gegeven moment rot van het grote varken bij de plee in het schuurtje. Ellen haar vriendinnetjes Eva Hupkes, Coby van de Wetering, Els Ham en Hella van Ockenburg mochten ook soms mee. In 1966 ontmoette Ellen via de NJN (Nederlands Jeugdbond voor Natuurstudie) afdeling in Rijswijk Aize Kijlstra. In 1967 kregen ze vaste verkering en sindsdien ging Aize ook regelmatig mee naar Diessen. We waren toen allebei zestien jaar oud.

In de zomer was het er goed toeven en Wim en Ellen mochten boer Joep Kok en zijn familie vaak op het land helpen. Het bewerken van het land en binnenhalen van de oogst ging nog met een Belgisch paard (Max) en er kwam nog veel handwerk bij. De snelle ontwikkelingen op het gebied van de mechanisatie van de landbouw hebben we hier in de afgelopen zestig jaren met eigen ogen mogen meebeleven. Maisvelden deden hun intrede en de afgelopen jaren lijkt er een hausse te zijn ontstaan in het kweken van struiken en boompjes. Zo verstreken de jaren en naderde de einddatum van de huurovereenkomst.

Koos Sluiters en zijn schoonmoeder Sjaantje (Bastiaantje Rietveld-Landsmeer; geboren 17-1-1887; overleden 12-3-1975). Oma Sjaantje was net als haar kleindochter Ellen (Kijlstra-Sluiters) een verwoed breister.

Ellen en Wim genieten van het Brabantse land en mogen af en toe gebruik maken van het paard van Joep Kok (±1965).

6.2 Koos en Mies Sluiters-Rietveld kopen de boerderij (1969)

Zoals al eerder vermeld hadden Joep en Kee Kok de boerderij geërfd van Kee haar vrijgezelle oom Piet van Gorp. Piet-oom, zoals hij op z'n Brabants genoemd werd, was hier geboren en getogen en toen hij op 15 juli 1959 op 72-jarige leeftijd was overleden, bleek uit zijn testament dat Kee de boerderij weliswaar had geërfd, maar dat ze het tot tien jaar na zijn dood niet mocht verkopen.

In 1969 liepen de tien jaren af en konden Koos en Mies de boerderij kopen. Opvallend is dat er in 1968, op naam van Joep Kok een bouwvergunning voor de boerderij bij de Gemeente Diessen werd aangevraagd. Koos en Mies gingen niet over één nacht ijs en wilden eerst zeker weten dat de gemeente toestemming gaf om de boerderij te mogen verbouwen voordat ze daadwerkelijk tot een eventuele koop zouden overgaan. Mogelijk speelde het feit mee dat de boerderij al eerder onbewoonbaar was verklaard.

De tien jaren waren amper voorbij of op 18 juli 1969 werd bij notaris Murray te Hilvarenbeek de koop van de boerderij gepasseerd. In de akte wordt het als volgt beschreven: *"het boerderijtje met schuurtje, erf en tuin te Diessen,*

plaatselijk bekend gemeente Diessen sectie C nummer 2180 gedeeltelijk, groot ongeveer 17,47 aren”.

De koopsom bedroeg 7500 gulden, maar naast de officiële koopakte werd er nog een aparte overeenkomst tussen Koos Sluifers en Joep Kok gesloten, waarin Koos een jaarlijkse contante bijdrage van 1500 gulden beloofde voor een periode van zes jaar, waardoor de daadwerkelijke koopsom dus 16500 gulden bedroeg. De overeenkomst was al opgesteld en ondertekend vóór de daadwerkelijke koopakte bij de notaris was gepasseerd en er werd afgesproken dat beide kopieën in elkaars aanwezigheid vernietigd moesten worden na het passeren van de officiële koopakte. In plaats daarvan kwam een aparte schuldovereenkomst, die niet nader gespecificeerd was. De originele onderhandse overeenkomst werd vernietigd, maar Koos heeft altijd de kladversie bewaard en in zijn archieven opgeborgen.

In de akte wordt een recht van overpad uit 1927 vermeld en betrof het zandpad langs de westzijde van de boerderij die de toegang verschafte tot diverse percelen bouwland. In de koopakte wordt de ruilverkaveling genoemd, waarbij al een voorschot wordt genomen op een stuk weg van 3,24 aren ten westen van de boerderij, die nog in bezit bleef bij Joep en Kee Kok. In 1974 werd nog eens 14,50 are bouwland aan de oostzijde bijgekocht van Joep Kok voor een bedrag van één gulden per vierkante meter. De verhouding tussen Koos en Joep was lange tijd heel goed, maar bekoelde later toen er onenigheid kwam over de aankoop van een extra stuk grond tot aan de gekanaliseerde beek.

Diessen 7 Sept 1974

Ontvangen van
J. J. Sluifers te zinst

vijftien honderd gulden

als laatste termijn van een schuld

Diessen 7 Sept 1974

f 1500.-

J. Kok

Betaalbewijs van de laatste van zes jaarlijkse betalingen à f 1500 aan Joep Kok.

6.3 Verbouwing 1969-1970

Voordat de boerderij gekocht was begonnen Koos en zijn zoon Wim al met het uitmesten van het schuurgedeelte. Het mengsel van mest en stro werd via de staldeuren naar buiten gebracht en op een kar geladen en opgehaald door boer Joep Kok.

Wim mest op blote voeten de stal uit (boven). Koos kijkt vanaf het zijdeurtje toe en hond Wodan snuffelt aan de nieuwe geurtjes.

Een lokale aannemer uit Diessen (P. Schilders) begon in het najaar van 1969 met het dak. De hele kap inclusief zinken golfplaten en houten spanten werd verwijderd en er kwam een nieuw dak op, dat ongeveer een meter lager was dan het oorspronkelijke dak. Dit gaf de boerderij een wat liefelijker karakter. De westelijke gevel van het huis had eerst een spitse nok, en werd een afgeschuind driehoekig dakvlak (Schilddak). De ijzeren golfplaten maakten plaats voor een mooi pannendak (oude blauwe Utrechtse).

Nadat de aannemer het dak had vernieuwd was er in de winter even een pauze, maar in het vroege voorjaar van 1970 werd het werk weer opgepakt. De verbouwing vond plaats in de weekenden met metselaar Toon de Beijer en timmerman Huub van Gijsel. Toon de Beijer was van alle markten thuis en had aan de Baarschotsestraat in de afgelopen jaren zelfstandig zijn eigen vrijstaande huis gebouwd.

Het woonhuis gedeelte van de boerderij vóór de dakrenovatie van 1969.

In het oorspronkelijke woongedeelte werd een tussenmuur verwijderd, waardoor er een grote woonkeuken gevormd werd. Het voormalige stalgedeelte werd ingericht als lagergelegen woonvertrek.

Dagenlang hebben Koos en Mies oude partijen steentjes gebikt om ze van overtollig cement en kalk te ontdoen. De schoongemaakte stenen werden deels

voor de binnenmuren, maar ook voor de buitenmuren gebruikt. Ook wij, familie en vrienden droegen een steentje bij. Wim zijn schoolklas, een lerares met 33 kinderen, kwam logeren en hielp metselaar Toon bij het omvertrekken van de oude stalmuren.

Op de vloer van de woonkamer en ook in de woonkeuken kwamen oude plavuizen. Hiervoor werd een partij van 2000 plavuizen gekocht voor een bedrag van 50 cent per stuk (in totaal f 1000), ook voor die tijd een forse uitgave. Tegen de achterwand van het woonvertrek kwam een imposante open haard van lokale zwerfkeien, die onder streng toezicht van Mies door metselaar Wim uit Tilburg werd opgebouwd. Koos, Mies en Wim waren niet tevreden met de eerste versie, waarop alles weer moest worden afgebroken en opnieuw werd opgebouwd.

In de hele boerderij werden de bestaande poeren en gebinten gehandhaafd, maar voor de zoldering boven het woonvertrek werden nieuwe balken gebruikt. Op één van de planken van de zoldering heeft timmerman Huub van Gijssel zijn naam gezet, een gebruikelijke traditie. De schuur kreeg geen zolder.

Aan de zuidzijde van het woonvertrek kwamen openslaande deuren, die afkomstig waren van een verbouwing van hun huis en het huis van de burens (tante Atie en oom Herman Stoel) aan de Koninginnelaan in Rijswijk. De hoogte van voorgevel aan de oostzijde bleef intact en alleen de helling bij het dak werd aangepast (Wolfseind). In de dichte muur aan de noordzijde van de oorspronkelijke stal, werden uitsparingen gemaakt voor twee ramen, die deel uitmaakten van een serie ramen met kozijnen die ergens op een sloop voor bouwmaterialen waren gevonden. Tijdens de verbouwing bleven de cementblokken muren van het bedrijfsgedeelte bestaan maar werden aan de buitenkant bedekt met een potdeksel van met carboleum behandelde planken.

Metselaar Toon de Beijer (1925-2013) en zijn vrouw Cato van Gils (1922-1992) zijn altijd goede kennissen van de familie gebleven. Hun dochter Nel Nouwens is jarenlang hulp in de huishouding geweest bij Koos en Mies en zoon Wim de Beijer heeft meegeholpen met de aanleg van de elektra in huis. Verder was Toon zijn kleinzoon Hein Nouwens lange tijd een onmisbare kracht in de tuin.

Het oude dak wordt verwijderd en vervangen in 1969 door het aannemersbedrijf van Piet Schilders uit Diessen.

In 1969 wordt het oude dak vervangen en ongeveer een meter verlaagd. Goed te zien op bovenste foto, waarbij links het oude dak en rechts het nieuwe deel.

Winter 1969/1970. Het nieuwe dak zit erop. Het erf liep in een punt naar het zuiden toe. De oostgrens liep in het verlengde van de achterkant van het schuurtje. In 1974 werd een strook grond aan de oostzijde erbij gekocht.

Koos bewaarde alle bonnetjes en rekeningen van de verbouwing. Daarop is te zien dat er wekelijks honderden kilo's cement werden gekocht, die door Toon de Beijer met zand in een betonmolentje werden verwerkt. Van grote betonwagens, waarmee je in één dag een vloer stort, was geen sprake. Electra werd voor een groot deel aangelegd door de zoon van Toon de Beijer, Wim (toen ongeveer een jaar of 15). De aanleg van sanitair en verwarming werd uitbesteed aan lokale bedrijfjes. De verwarming bestond uit een grote tweedehands Buderus CV ketel die op olie gestookt werd. De ketel maakte een bulderend geluid en stond in de schuur.

De grote verbouwing van 1970 is achter de rug.

Toon de Beijer metselt het muurtje aan de achterkant van het schuurtje (1980).

6.4 *Verbouwing schuurtje in de jaren zeventig en 1980*

Zoon des huizes, Wim, had in de jaren zeventig het varkensschuurtje al eens onder handen genomen en het werd daarna door Mies gebruikt als naai, was en strijk plek. Enige tijd stond er een gigantisch groot weefgetouw dat door Wim als examen werkstuk voor zijn opleiding ergotherapie was gemaakt. Een goede kennis van de familie, oom Arie de Groot heeft hier vaak met zijn hondje gelogeed nadat zijn vrouw Adri was overleden.

Koos was intussen bij de PGGM (Pensioenfonds voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke belangen) in Zeist gaan werken, waar hij betrokken was bij het verder inrichten van een pensioenfonds voor de zorgsector. Toen hij zijn klus geklaard had, kon hij in 1980 op 62-jarige leeftijd met vervroegd pensioen gaan en gingen ze definitief in Baarschot wonen.

Dat was ook het moment voor een grootscheepse verbouwing van het schuurtje en zoals gebruikelijk werden de kosten nauwkeurig bijgehouden. De klus werd uitgevoerd door huisvriend/metselaar Toon de Beijer, die er 15 gulden per uur voor betaald kreeg.

De hele kap van het schuurtje werd vervangen (hout 495 gulden), de vloer werd opnieuw gestort en diverse muren werden weer opgemetseld (3000 stenen à 20 cent per steen). Er kwam een moderne WC en er werden zelfs een paar radiatoren geplaatst, die op de CV van het hoofdhuis werden aangesloten. Leuke uitgaven waren bijvoorbeeld de glazen (licht) pan in het dak (20 gulden) en het vlaggengeld van 28,40 (pannenbier en borrelhapjes). De laatste uitgaven dateren van 13 november, 1980 en in totaal was toen 7582 gulden uitgegeven.

6.5 De ruilverkaveling

In 1963 lag de boerderij op een driesprong. De oorspronkelijke toegangsweg naar het huis liep vanaf het Moleneind, waarbij je ongeveer vijftig meter na het huis van Janus en Anneke Bruurs op nummer 6 een scherpe afslag naar rechts nam. Dit zandpad liep in een rechte lijn naar de achterkant van de boerderij, waarbij aan de westzijde van het pad een mooi rijtje berken stond. Vanaf de achterkant van de boerderij liep een zandpad schuin naar links richting "Gemeentebos". Verder liep er nog een soort karrenpad naar het Noorden richting Esbeeksedijk. In het verlengde van dit pad kon je destijds de kerktoren van Diessen zien. Als je aan het eind van dit pad de Esbeeksedijk overstak kwam je uit op de onverharde Brakenweg, waar even verder aan de linkerkant de boerderij van Joep en Kee Kok stond (nummer 4).

De plannen voor de grootscheepse ruilverkaveling in de gemeente Diessen begonnen al aan het eind van de jaren zestig van de vorige eeuw en in de koopakte van de boerderij in 1969 werd hier al rekening mee gehouden. Onderdeel van de ruilverkaveling was ook de kanalisatie van de Reusel, aangezien er rondom het Moleneind in de winter regelmatig overstromingen waren. Het was een enorme ingewikkelde puzzel die werd uitgevoerd door de Heidemaatschappij, het tegenwoordige Arcadis.

Al in 1970 was duidelijk dat de twee zandpaden die vanaf de boerderij naar het gemeentebos en de Esbeeksedijk liepen, zouden komen te vervallen. Om toch het gemeentebos te kunnen bereiken kreeg de familie Sluiters van de ruilverkaveling instanties een pad ter breedte van twee meter toegewezen, dat tussen de akkers van Bruurs en Kok liep.

Er is nog heel wat getouwtrek geweest over het eigendom van de toegangsweg naar de boerderij, die zodanig naar het Oosten werd verplaatst dat hij een stukje langs de gekanaliseerde Reusel zou lopen en vervolgens met een haakse bocht naar de zuidzijde van het erf ging. Er zijn hierover diverse brieven naar de Heidemaatschappij gestuurd. Uiteindelijk werd de toegangsweg eigendom van de Gemeente.

Koos schreef de brieven in klad en Mies tikte ze op een Remington machine uit. Met gebruik van carbonpapier werden kopieën gemaakt. Ook schreven ze nog een brief naar de gemeente met de vraag of er in de haakse bocht bij de Reusel een afscheiding geplaatst zou worden omdat ze bang waren dat iemand

in donker misschien de beek in zou rijden. Een reactie van de gemeente op deze brief hebben we niet aangetroffen maar anno 2020 staat er een boom en is er een dichte beplanting met een kleine variant van de Japanse Duizendknoop. De exoot is vanuit deze plek steeds verder gaan woekeren en het waterschap heeft intussen in 2021/2022 met het gedeeltelijke herstel van de loop van de Reusel, ook de radicale verwijdering van de Japanse Duizendknoop meegenomen. Helaas is de lus in de Reusel bij de boerderij aan het Moleneind 8 niet in ere hersteld. De oorspronkelijke beek naast ons huis is dichtgestort met puin en af en toe worden er wat brokstukken opgegraven door de weidevarkens.

De ruilverkaveling wordt uiteindelijk in 1979 met een zogenaamde akte van toebedeling afgerond. De grens aan de westzijde werd zo ingetekend, dat de rij berkenbomen op twee meter van de grens kwamen te staan. Met de tijd hebben de berkenbomen allemaal het loodje gelegd en heeft zich er spontaan een rij eikenbomen gevestigd. De meest noordwestelijk gelegen eikenboom, die rond 1970 nog een kleine struik was, is intussen uitgegroeid tot een fors exemplaar.

Aan de oostkant van onze boerderij wordt in de jaren zeventig de Reusel gekanaliseerd.

6.6 Koos en Mies gaan permanent in Baarschot wonen

In 1971 was de verbouwing grotendeels achter de rug en kwam er weer wat rust in de tent. Aize en Ellen trouwden op 18 december 1971 en Koos rondde in de daaropvolgende jaren zijn werkzaamheden bij de Ennia af en ging bij de PGGM in Zeist werken. Ze kochten een huis in Zeist en het huis aan de Koninginnelaan 66 in Rijswijk werd tijdelijk verhuurd. Dat beviel niet erg goed en nadat het huurcontract was opgezegd werd het huis verkocht.

Bij de PGGM was Koos betrokken bij het herinrichten van het pensioensysteem voor de zorgsector. Toen die klus geklaard was, kon Koos met vervroegd pensioen. Het huis in Zeist werd van de hand gedaan en ze gingen permanent in Baarschot wonen. In Arnhem werd een appartement gekocht in een flatgebouw aan de Utrechtsestraat met een pracht uitzicht over de Rijn, voor het geval ze te oud of krakkemikkig zouden zijn om in Baarschot te kunnen blijven wonen. Koos stond bij de Gemeente Arnhem ingeschreven en Mies bij de gemeente Hilvarenbeek.

Mies neemt even pauze na hard zwoegen in de tuin. Op de achtergrond de boerderij van Janus en Anneke Bruurs van Moleneind 6.

Opa Koos met Harke en Rinse Kijlstra op het Moleneind in Baarschot.

In 1974 en 1976 werden de kleinzonen Harke en Rinse Kijlstra geboren en kon er met de hele familie volop van de boerderij en de schitterende omgeving genoten worden. Mies leefde zich uit in de tuin en Koos maakte een ingenieus alarmsysteem om inbraken te voorkomen.

Tussendoor maakten Koos en Mies (groeps)reizen over de hele wereld, het liefst in een tentje. Zo gingen ze o.a. naar Tunesië (1974, 1984), Marokko (1976, 1988), Turkije (1977), Indonesië (1979, 1981/1982), India en Nepal (1987), Egypte (1988), Verenigde Staten (1989), Algerije (1990), Sri Lanka (1990/1991), Thailand (1993), en Mexico-Guatemala-Belize (1994).

Er was een goede verstandhouding met de burens, die jaarlijks op elkaars verjaardag kwamen. Tot het clubje behoorden Toon de Beijer, Jan (de tuinder) en Annie Bruurs, Janus en Anneke Bruurs en Jan en Jo Bruurs. Mies genoot van deze bijeenkomsten. Koos had vaak moeite met het Brabantse dialect en de gespreksonderwerpen over het alledaagse boerenleven.

Met de jaren kwamen de kwaaltjes. Koos kreeg het aan zijn hart en werd een keer met zijn laarzen nog aan in het Elizabeth ziekenhuis in Tilburg opgenomen. Daarna volgden een paar TIA's waardoor hij af en toe woordvindingsproblemen kreeg. Ernstiger was de maculadegeneratie, waardoor Koos slechtziend werd en de dagen doorbracht met luisterboeken.

Viering Koos zijn 87^e verjaardag in 2005. Van links naar rechts Koos, Mies en tante Laura (Mies haar lieveling zus).

Koos en Mies op het zandpad voor de boerderij Moleneind 8 te Baarschot (2005).

Mies begon langzamerhand te dementeren, maar ondanks alle ongemakken bleven ze in Baarschot wonen. Janus en Anneke Bruurs gingen wekelijks met ze naar de Aldi om boodschappen te doen. Dankzij de lokale thuiszorg en ondersteuning van Ellen en Wim, ging het redelijk en was een verhuizing naar het appartement in Arnhem niet aan de orde.

Tijdens de viering van Ellen haar verjaardag in april 2008 op de Grethahoeve in Nijetrijne, Friesland, werd Koos onwel en konden ze niet meer terug naar de boerderij in Baarschot. Vanaf die tijd bleven ze in Friesland bij Aize en Ellen wonen, eerst in een logeerkamer en later in de vakantiewoning naast de boerderij.

Koos en Mies vierden dat jaar nog Koos zijn negentigste verjaardag en hun zestigjarig huwelijk en genoten van het feit dat de buurtjes uit Baarschot daarbij aanwezig konden zijn. Ook de kerst werd nog met de hele familie gevierd, maar Koos zijn hart verzwakte gaandeweg steeds verder en hij overleed uiteindelijk op 25 januari 2009 in zijn slaap. Joep Kok was tien dagen daarvoor op 15 januari overleden.

Mies bleef na Koos zijn overlijden nog een paar maanden in Friesland bij Aize en Ellen wonen en verhuisde in de zomer van dat jaar naar een woon-zorg boerderij in Havelte. Op 16 maart 2010, overleed ze na een kort ziekbed, één dag voordat ze 95 zou zijn geworden. Koos was sinds 2008 niet meer in Baarschot geweest. Wim is nog een paar keer met Mies naar de boerderij gereden en na haar overlijden is ze in de boerderij aan het Moleneind opgebaard. Hier konden de naaste burens afscheid van haar nemen en hebben Wim, Greet, Aize en Ellen de crematieplechtigheid voorbereid. Na afloop van de crematie was er een uitgebreide koffietafel in den Bockenreyder. In de Herdgang van het Landgoed de Utrecht, hebben we op een later tijdstip, de as van Koos en Mies in de Reusel uitgestrooid.

Ellen en Wim erven in 2010 de boerderij en sindsdien doet het dienst als familie vakantiehuis. Diverse veranderingen zijn aangebracht, maar de hand van Koos en Mies is nog steeds aanwezig. Met Oma Sjaantje tot de achterkleinkinderen van Koos en Mies zijn er intussen vijf generaties in de boerderij geweest en hopelijk kunnen we het nog even volhouden.

7 Dankwoord

Dit verhaal heb ik geschreven ter gelegenheid van de zeventigste verjaardag van mijn lieve echtgenote Ellen Kijlstra-Sluiters. Sinds 1967 kom ik al op ons boerderijtje aan het Moleneind 8 in Baarschot. We waren toen allebei zestien.

Hoewel van de oude geschiedenis veel online te vinden is, was het achterhalen van de recente geschiedenis veel moeilijker. Gelukkig heb ik de beschikking gehad over veel mensen die zich de gebeurtenissen en geschiedenis van het buurtje nog levendig voor de geest kunnen halen.

Veel hulp heb ik gehad van de volgende mensen, die ik soms tot vervelens toe heb gebeld met vraagjes over allerlei details.

Dank aan: Jan Bruurs (geboren Moleneind 6), Jan Bruurs (geboren Moleneind 4), Anneke Bruurs-de Bruijn (Moleneind 6), Ad van Doormaal (Stichting Erfgoed Diessen), Jan van Helvoirt, en Toos Kok.

Ook veel dank aan mijn zwager Wim Sluiters die de dia's van mijn schoonvader Koos Sluiters heeft gedigitaliseerd, en waarvan ik er vele in dit verhaal heb kunnen gebruiken. Ook dank voor het corrigeren van bepaalde tekstonderdelen.

Last but not least ook dank aan Ellen Kijlstra-Sluiters. Het maken van zo'n boekwerk kan natuurlijk geen verrassing blijven en samen hebben we ons beider geheugen gepijnigd hoe het allemaal ook alweer zat.

Postuum ook dank aan mijn schoonouders, Koos en Mies Sluiters-Rietveld, die de visie en het doorzettingsvermogen hadden, om op deze unieke plek in Nederland, zoiets prachtigs te realiseren.

De geschiedenis van Moleneind 8 is recent ook verschenen in de editie van Hers en Geens dur Diessen deel 31 (zie hoofdstuk 'Het huis van Opa Koos en Oma Mies' door Aize Kijlstra).

Een hardcover versie (125 pagina's) van het verhaal, inclusief beschrijvingen van de buurhuizen is online via de volgende link te bestellen: [Het huis van opa Koos en oma Mies - Aize Kijlstra - 24bookprint.com](https://www.24bookprint.com/Het-huis-van-opa-Koos-en-oma-Mies-Aize-Kijlstra)